ԺԶ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3906 7/19 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1899 7 ՐԱՄԱԶԱՆ 1316 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌وولك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی
ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

[illegible]
Directeur du Journal "AREVELK"
Galata. CONSTANTINOPLE.

Նամակ կամ ոչ եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

20 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Գ.րշ
» » վեցամսեայ. 70 »
» » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք
» վեցամսեայ. 20 »
Դրամք փոխանակ փոստայի փուլ կ'ընդունուին, 115 դրուշի փուլը 100 դրուշի հաշուով:
[illegible] թղթատարի ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Ծանուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի Խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ
ԹՐՔԱՀԱՅՈՑ ՄԷՋ
1898ԻՆ

Բ.

Ինչպէս զուտ գրական, նոյնպէս բանասիրական կարեւորութիւն ունեցող գիրքեր գրեթէ չունեցանք այս տարի, ոչ Վիէննա, ոչ Վենետիկ եւ ոչ Պոլիս։ Բանասիրական երկասիրութիւններուն մէջ ուշագրաւ է միայն «Ուսումնասիրութիւնք Հին Կտակարանի անվաւեր գրոց վրայ», զոր գրած է Հ. Բարսեղ Վ. Սարգսեան, «Ագաթանգեղոսի» հմուտ ուսումնասիրողը։ Իսկ Տ. Մուշեղ վարդապետի Գրիգոր Նարեկացիի վրայ գրած ուսումնասիրութիւնը եւ Տ. Բաբգէն վարդապետի Եղիշէի վրայ գրած աշխատութիւնը, որոնք այս տարի վարձատրուեցան Իզմիրեանց մրցանակով, դեռ կը մնան անտիպ։

Այս տեսակ գրուածքներու համար ալ պէտք է դիմել պարբերական հրատարակութեանց։ Ինչպէս ամէն տարի, այս տարի ալ Հանդէս Ամսօրեայ եւ Բազմավէպ գլխաւորաբար, եւ քիչ մըն ալ Պոլսոյ հանդէսներն ու թերթերը հայթայթեցին հայ բանասէրներուն բաւական կարեւոր ուսումնասիրութիւններ այդ ճիւղին վերաբերող։ Այս ամփոփ տեսութեան շրջանակը չի ներեր ծանրանալ հոս անոնց վրայ։ Կը բաւականանամ միայն յիշատակելով ատոնց հեղինակներէն երկու թրքահայ երիտասարդներ, Հրաչեայ Աճառեան եւ Յովհաննէս Գազանճեան, որոնց առաջինը Բազմավէպի մէջ հրատարակած է «Բնութիւն Ասլանբէգի բարբառին», եւ երկրորդը Հանդէս Ամսօրեայի մէջ «Ուսումնասիրութիւն մը Եւդոկիոյ գաւառաբարբառին» վրայ։ Այս աշխատութիւնները՝ որոնք ի վեր կը հանեն երկու կարեւոր գաւառաբարբառներու յատուկ նկարագիրները, մեծ կարեւորութիւն ունին հայ լեզուաբանութեան տեսակէտով, եւ փափաքելի է որ գաւառացի գրագէտները հետեւին Գազանճեանի եւ Աճառեանի օրինակին։

Իսկ ինչ որ կը վերաբերի գիտական հրատարակութեանց եւ դասագիրքերու, սակաւաթիւ գործեր միայն տպագրուեցան այս տարի, որոնք արդիւնք ըլլան լուրջ աշխատութեան։ Առաջին կարգին վրայ պէտք է յիշատակել Հ. Գ. Մէնէվիշեանի «Գիրք գրելու արուեստը», որ կը պարունակէ օգտակար տեղեկութիւններ եւ խորհուրդներ ամէն անոնց համար, որոնք հետամուտ են գրական աշխատութեանց։ Նոյնպէս Ն. Տիւզէնեանի «Գործնական հաշուակալութիւն»ը, ճոխ եւ օգտակար աշխատութիւն, զոր ամէն վաճառական պէտք է ունենայ իր սեղանին վրայ եւ զոր այս էջերուն իսկ մէջ այնքան ձեռնհասութեամբ գնահատեց մեր գիտական հմուտ աշխատակիցը՝ Յովսէփ Եուսուֆեան։ Յետոյ յիշատակելի են Տօքթ. Տաղաւարեանի «Մանրէաբանութիւն»ը եւ «Առողջապահութիւն»ը։ Բանասէր բժիշկը Պոլսոյ միակ հայ գրողն է, որ վերջին տարուան մէջ հրատարակած է երկու գիրք հայերէն, առանց յիշելու ֆրանսերէն տետրակ մը, L'univers et sa formation։ Անկէ զատ պատրաստած է նաեւ հայ քաղաքակրթութեան վրայ ուսումնասիրութիւն մը մինչեւ 1875, ստուար հատոր, որմէ քանի մը անջատ մասեր հրատարակուեցան Արեւելքի մէջ, Սկանակ Բանասէր ծածկանունին տակ, եւ որ ամբողջապէս պիտի ներկայանայ Իզմիրեանց մրցանակի յանձնաժողովին։ Յիշատակութիւն մըն ալ Պ. Ա. Բ. Պօյաճեանի «Ընթերցարան»ին, միօրինակ ու կանոնաւոր աշխարհաբարով պատրաստուած դասագիրք մը, որուն նմանները դժբաղդաբար քիչ կը տեսնենք։

Ահա մանրանկար համայնապատկերը Թրքահայոց այս տարուան կարեւորագոյն հրատարակութեանց։ Թերեւս գտնուին ուրիշ նշանակելի աշխատութիւններ ալ որոնք վրիպած ըլլան ուշադրութենէս, սակայն ապահովաբար անոնք շատ մեծ տեղ մը չեն գրաւեր։ Կը տեսնէք որ օրաթերթերէն ու պարբերական հրատարակութիւններէն դուրս, մեր գրական գործունէութիւնը ողորմելի բան է, եւ այս մասին անմիջական դարման մտածելու է։ Այդ դարմանը առաջարկուած է արդէն. կազմել հրատարակչական մարմին մը, եւ հրատարակել պատրաստուած կարեւոր գրական աշխատութիւնները, հեղինակի վարձք վճարելով։ Քանի մը հարիւր ոսկիով գլուխ կ'ելլէք այս գործին ձեռնարկող ուսումնասէր հարուստներ չկա՞ն արդեօք մեր մէջ։

Թրքահայ գրականութեան յիշատակելի դէպքերէն մէկն ալ՝ անցած տարի՝ Հ. Գ. Զարբհանալեանի գրական գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանն էր, զոր տօնեց Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութիւնը յունուարին։ Հին եւ Նոր մեր գրականութեան պատմութիւնը շատ բան կը պարտի այդ ծերունի վանականին, որ դժբախտաբար հիմայ ալ քաշուած է ասպարէզէն, աշխատութեան անկարող դարձած՝ տարիներու բեռին տակ, այնպէս որ իր Մատենագիտութեան սրբագրուած եւ ճոխացած երկրորդ տպագրութիւնը, որ պիտի կատարուի այս տարի, ուրիշ միաբաններու խնամքին կը կարօտի հրատարակ ելլելու համար։

Այս տարեկան ամփոփ տեսութեան վերջը աւելորդ չեմ համարիր յիշատակել այն ձեռնարկը, զոր Աստուածաշունչի Ընկերութիւնը ըրաւ փորձելով Նոր սրբագրութիւն մը կատարել տալ Աստուածաշունչի աշխարհաբար թարգմանութեան։ Մաս մը թարգմանուելով իբր նմոյշ ղրկուեցաւ հայ բանասէրներու, որոնց դիտողութիւններուն այլազան հանգամանքը արդիւնք ունեցեր է առայժմ յետաձգել այդ թարգմանութեան սրբագրութիւնը, եւ այնպէս դատուեր է թէ, արդի պայմաններուն մէջ, դեռ կարելի չէ կատարել այդ թարգմանութիւնը աշխարհաբարով մը որ ընդունելի ըլլայ ամէնուն։ Արդարեւ քերականական միօրինակութիւնը դեռ չենք կրնար իրականացած նկատել. Վիէննա, Վենետիկ, եւ Պոլիս դեռ կարգ մը լեզուական կէտերու մէջ կը տարբերին իրարմէ։ Սակայն ինչ որ ուշագրաւ է մեզի համար՝ այն է թէ մեծագոյն մասը պոլսեցի եւ գաւառացի գրողներուն, որոնք այսօր Թրքահայոց գրական անձնաւորութեանց մէջ նշանակելի դիրք մը ունին, համաձայն են գրեթէ բոլոր քերականական օրէնքներու մասին, եւ տաղանդ ունեցող բոլոր նոր գրողներն ալ վերջին տասնհինգ տարիներուն աշխարհաբարին կը յարին։ Ասոր ապացոյց են Արեւելքը, կիսամսեայ Մասիսը, զոր վերջերս սկսաւ հրատարակել Միքայէլ Շամտանճեան, եւ վերջին տարուան մէջ Պոլիս հրատարակուած միւս հանդէսներն ալ, որոնք իրենց շրջանակին մէջ կը ջանան օգտակար ըլլալ հայ գրականութեան։ Գաւառ դպրոցներուն, ուր աշխարհաբարի քերականութեան աւանդումը ընդհանրացած է հիմայ, հոն ալ՝ ամէնէն աւելի տարածուած քերականական օրէնքներն են որ կ'աւանդուին հայ մանուկներուն, եւ գէթ Պոլսոյ մէջ, ընդհանրացած ձեւերը հետզհետէ գործածութեամբ նուիրագործուելով, ըղձացուած լեզուի միօրինակութիւնը մօտաւոր օր մը իրականանալու ճամբուն մէջ մտած է արդէն։ Այս պարագան միակ մխիթարական երեւոյթն է մեր արդի գրականութեան, զոր հաճոյքով կ'արձանագրեմ այս համակիրճ տեսութեան վերջին տողերուն մէջ։

ՀՐԱՆՏ ԱՍԱՏՈՒՐ

ԽԹՈՒՄԻ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԸ
ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Քանի մը տարի առաջ Եւրոպայէն Ծնունդի խթման առտու մը, Անգլիոյ հիւսիսային արեւմտեան կողմը ծովեզերեայ գաւառային քաղքի մը աղջկանց գիշերօթիկ վարժարանի մը մէջ, գրասեղանի մը առջեւ նստած կը կարդայի։ Առանձին էի դպրոցին մէջ, իբրեւ աշակերտուհի, քաղքին մէջ՝ իբրեւ հայ։ Ազգական, ազգակից ամէնքն ալ հեռու էին ինէ։

Քանի մը ամիս հազիւ կար որ գացած էի այդ դպրոցը. եւ շաբաթ մը առաջ, շոգեկառքի կայարանին մէջ, սուլումներու եւ անիւի դղրդումներու խլացուցիչ աղմուկին մէջտեղ, խոնաւ աչքերով եւ թաշկինակի ճօճումներով երթաք բարո՛վ ըսած էի անգլիացի նոր ընկերուհիներուս, որոնք Ծնունդի արձակուրդի առաջին օրէն իսկ կը մեկնէին իրենց այնքան փափաքած սիրելի homeը, հայրենի երդիքին տակ, ընտանեկան անուշ մթնոլորտին մէջ, հնդկահաւով եւ plum-puddingով մը տօնելու Քրիստոսի Ծննդեան տօնը։

Խթման օրուան այդ առտուն, գրասեղանիս վրայ հակած կը կարդայի Ճորճ Էլիըթի Adam Bedeը. Շատ բաներ լսած էի այդ գրքին վրայ եւ մանաւանդ ընկերուհիներս ալ պատուիրած էին որ կարդամ զայն։

Անհունապէս տխուր էր օդը. կատարեալ անգլիական ձմեռնային օդ մը, մառախլապատ, խոնաւ, մութ ու թափանցող։ Դասարանին պատուհանէն հազիւ կ'երեւար քաղաքը եզերող հիւսիսային ծովը, որուն գորշ գոյնը եւ աղտոտ փրփուրը, ամէն ատենէ աւելի համակիր կը թուէր ինծի։

Շատ բաներու վրայ կը մտածէի այդ առտուն եւ շատ բաներ ալ կը զգայի։ Դպրոցին դատարկութիւնը, օդը, օրուան տօնը եւ գիրքը, ուրիշ աւետարանական գթութեան շունչ մը կը բորբոքէին կարծես, մեծապէս կ'ազդէին վրաս։ Արցունքի խոշոր կաթիլներ այտերէս վար կը գլորէին, եւ այսպէս հոգիս մեղմիկ կ'օրօրուէր իղձերու մէջ, երբ յանկարծ դուռը բացուեցաւ եւ սպասուհի մը ներս մտաւ վառարանին կրակը արծարծելու։ Սթափած էի քիչ մը իմ զգայական թմրութենէս, սակայն այլեւս ո՛չ կրնայի կարդալ եւ ո՛չ ալ հանդարտ մնալ։ Կ'ուզէի դուրս ելլել, փողոց իջնալ, եւ ընել ինչ որ սիրտս կը թելադրէր ընել ինծի։ Գրգռման այդ վայրկեանին, գոհունակութեան ճիչի մը մէջտեղ յիշեցի յանկարծ ընկերուհիներէս լսած ըլլալս՝ թէ մեր դպրոցի տնօրէնուհին բարիք գործելու համար ստեղծուած կին մըն է եւ թէ ամէն պաշտօն ու մանաւանդ քրիստոնեական օրերու մէջ իրեն պարտականութիւն մը համարած է այցելել հիւանդներու եւ չքաւորներու։ Այդ սիրելի ծերունի կինը, առանց ընտանիքի եւ մերձաւոր ազգականի, հակառակ իր քթան դարձած մազերուն, դեռ կ'աշխատէր ու կը տքնէր դաստիարակութեան եւ գթութեան գործին համար։

Որոշեցի երթալ խոյս իր սենեակը եւ խնդրել իրմէ, որպէս զի առանց անտեղութիւն մը նկատելու իմ համեստ առաջարկութեանս, թոյլ տար ինծի ընկերանալ իրեն, ցաւակիրներու ըրած իր մխիթարութեան միջոցին։

Բայց մտածեցի որ լաւագոյն պիտի ըլլար եթէ նամակ մը գրէի իրեն. առով աւելի աղէկ պիտի կարենայի բացատրել իմ զգացումներս։ Վերջապէս նամակս գրեցի եւ սպասուհիի մը միջոցաւ ղրկեցի տնօրէնուհիիս սենեակը։ Սրտատրոփ կը սպասէի նամակիս պատասխանին, երբ ժամ մը վերջը, դամդամի սուր ձայնը առաջնորդեց զմեզ ճաշարան։ Հոն, անուշ դէմքով տնօրէնուհիս, գգուող նայուածքով մը մօտեցաւ ինծի եւ յուզեալ շեշտ մը ձայնին մէջ՝ «Ամենայն սիրով կը տանիմ զքեզ հետս, զաւակս» ըսաւ։

Կէս օրը երկու ժամ անցած էր, երբ մեկնեցանք դուրս ելանք ու նախ փոքրիկ տղոց հիւանդանոցը գացինք։ Անմեղունակ մանկիկներ իրենց տժգոյն եւ ցաւատանջ դէմքերը կը տարածէին փոքրիկ մահճակալներու վրայ։ Հիւանդապահ կիներ իրենց պաշտօնին պահանջած բոլոր փութկոտութեամբը կը դառնային այս տառապեալ մանկութեան շուրջը։ Ճնշիչ տպաւորութիւն մը կ'ունենար մարդ երբ կը տեսնէր այս տղաքը, որոնք դեռ կեանքին անգիտակ, արդէն իսկ ծանօթացած էին ցաւին։ Անոնք գիտէին որ այդ իրիկունը Քրիստոս մանուկը աշխարհ պիտի գար. ամէն տեսակ խաղալիքներ պիտի բաժնէր իրենց. աղուոր ուտելիքներ պիտի տար. բայց պիտի կարողանայի՞ն խաղալ արդեօք անոնց հետ, պիտի կարողանայի՞ն ուտել այդ աղուոր բաները։ Ջէ՛, գիտէին, գրեթէ վստահ էին որ չպիտի կարենային խաղալ եւ ոչ ալ ուտել համով բաներ։

Երբ սիրելի տնօրէնուհիս երեւցաւ այս պզտիկներուն, տժգոյն ժպիտ մը հալեցաւ անոնց մատաղ շրթունքներուն վրայ։ Տնօրէնուհին ընտանի դէմք մըն էր իրենց համար. մայրական քաղցրութեան պէս բան մը կը ծորէր այս կնոջմէն եւ կը պարուրէր այս պզտիկները։ Գնաց ամէնուն քով, համբուրեց, անուշ խօսքեր ըսաւ իրենց, եւ գգուանքներու ու փայփայանքներու մէջ ամէնէն տաք բարեմաղթութիւնները ըրաւ։

Երջանկութեան ճառագայթում մը կար ծերունիի այս սիրելի դէմքին վրայ, երբ մեկնեցանք հիւանդանոցէն։ Ապա գացինք երկու զաւակներու տէր խեղճ այրիի մը տունը. աղքատութիւն, խեղճութիւն կար այդ թշուառ բնակարանին մէջ, բայց այդ ամէնուն հետ կար նաեւ կատարեալ մաքրութիւն եւ կանոնաւորութիւն։ Տնօրէնուհիս կողմէ առաւօտէն ղրկուած էին արդէն հոն ինչ որ պէտք էր տօնելու համար Ծնունդը։ Տղաքը ցնծութեամբ նետուեցան Տնօրէնուհիին վիզը եւ տանտիրուհին երկչոտ շարժումով մը մօտեցաւ անոր, շնորհակալութեան անվերջ խօսքեր մրմնջելով։ Մխիթարական բառեր, քաջալերութիւններ եւ բարեմաղթութիւններ ուղղեց Տնօրէնուհին իրենց, առաքեալի ներշնչումով։ Եւ ես, տեսնելով ու մտիկ ընելով այս ամէնը, կը հիանայի եւ ուրախութենէս կ'արտասուէի ներքնապէս։

Այդ յարկէն դուրս ելանք, ուրիշ հիւանդներու եւ անկարներու այցելութիւն տալու համար։

Գրեթէ իրիկուն էր, երբ գացինք աղջկանց որբանոցը։ Որբուհիները գրեթէ մեծ մասամբ ամէնքն ալ մեկնած էին։ Գթոտ անձեր հրաւիրած եւ տարած էին զանոնք իրենց տուները, որպէս զի գէթ այս տօնական օրերուն մէջ, խեղճերը հեռանան իրենց որբանոցի չոր յարկէն, եւ կարենան ընտանեկան շրջանակի մը մէջ անցընել ցնծութեան քանի մը օրեր։ Հինգ հատ կային դեռ մնացած։ Տնօրէնուհիս խնդրանքին վրայ, թոյլատրուեցաւ որ այդ հինգ որբուհիներն ալ մենք առնենք տանինք։ Մութը բոլորովին կոխած էր երբ դպրոց հասանք. ամէն բան պատրաստ էր զմեզ եւ այս որբուհիները ընդունելու համար,—տաքուկ սենեակներ, զարդարուած սեղան, ընծաներ եւ մաղթանքներ։

Երբեք չպիտի կարենամ մոռնալ այն տեսարանը, երբ տնօրէնուհիս սրտին վրայ սեղմելով այս որբուհիները, սիրուն ընծաներ նուիրեց իրենց։ Ուրախութիւնը շառագունեց իրենց այտերը եւ երախտագիտութիւնը թրջեց իրենց աչքերը. Պատշաճ եւ աւելի տաք բառերով իրենց շնորհակալութիւնը յայտնելու մրցում մը սկսաւ իրենց մէջ. բերանը կ'արտաքերէր ինչ որ սիրտը կը թելադրէր. եւ Աստուած գիտէ որ սիրտը շատ անուշ բաներ կը թելադրէր իրենց։ Ես ալ իմ բաժինս գնեցած էի սակայն։ Ինծի ալ բերած էին ծրար մը նամակներ, որոնք գեղեցիկ Christmas Cardեր կը պարունակէին Անգլիոյ չորս կողմերէն եկած։ Ընկերուհիներս էին որ ղրկած էին զանոնք իրենց հայ բարեկամուհիին։ Սիրելի ընկերուհիներ, որչա՜փ շնորհակալ էի իրենց այդ գողտրիկ մտածումին համար։ Հրճուանքի փայլատակումներուն մէջ չէին մոռցած զիս։

Շնորհակալ էի իրենց բոլոր [illegible]։ Յուզումը կը սեղմէր կոկորդս, եւ արցունքը կ'այրէր աչքերս. կ'ուզէի լալ, բայց աւելի կ'ուզէի խնդալ այդ պահուն։ Գթութեան, երախտագիտութեան, եւ ուրախութեան այս ողողումին մէջ սկսաւ եւ վերջացաւ մեր Ծնունդի ճաշը։ Մեր սեղանը եղաւ սիրոյ եւ եղբայրութեան սեղան։ Մեր տնօրէնուհիին ճերմակ մազերը, որոնք լուսապսակ մը յօրինած էին իր ճակտին շուրջը, պաշտել կու տային մեզ ծերութիւնը, որ գիտէր այդքան սիրել մանկութիւնը եւ պաշտպանել զայն։

Ժամանակը բաւական ուշ էր, երբ հաւաքաբար գիշերային աղօթքնիս ընելէն վերջը առանձնացանք մեր սենեակները։ Ցուրտ էր եւ քունը փախած էր աչքերէս։ Անվերջ մտածումներ խռնուած էին խեղճ ուղեղիս մէջ. օրուան տպաւորութիւնները կենդանի էին եւ կը մտածէի իմ սիրելի տնօրէնուհիս վրայ, որ Քրիստոսի անունով գթութեան այդչափ գործեր տեսած էր այդ օրը. եւ յուսալի էր որ շատեր ալ կային իրեն պէս. բայց անդին չկայի՞ն անտարբերներ ալ, որոնք, հարուստ տուներու մէջ քաշուած, ամենափոքր մխիթարութիւն մը անգամ կը զլանային աղքատներու։ Լոյս պէտք էր անոնց, եւ Յիսուս պիտի ծնէր նոյն գիշեր, պարզուկ ախոռի մը մէջ, լոյս ու խաղաղութիւն բերելու համար։ Եւ ես, ծնրադրած մութ սենեակիս մէջ, տարիներ առաջ խեղճուկ եկեղեցիի մը մէջ լսած «Հովիւք երգեն ընդ հրեշտակս»ի [illegible] մտքիս մէջ, կ'արտասուէի ու կ'աղօթէի։

ՆՈՒԱՐԴ

ՍԸՎԱԶԻ ՈՐԲԱՆՈՑԸ

Ուրախութեամբ կը փութամ հաղորդել թէ վերջապէս Սըվազ ալ ունեցաւ իր Ազգ. Որբանոցը՝ մեր Առաջնորդ Սրբազան Հօր ջանքերով, եւ այսօր Թոգատի վիճակէն եւ Սըվազէն առնուած որբերու թիւը բարձրացաւ 180ի։ Ինչպէս կանխաւ հաղորդեցի Արեւելքի, քաղքիս Ս. Սարգիս եկեղեցւոյն շրջափակին մէջ գտնուած Ներսէսեան վարժարանը յատկացուեցաւ Որբանոցին՝ որ գտնուած ազգային շէնքերուն մէջ՝ գէթ առայժմ ամէնէն յարմարաւորն էր։ Ութ անդամէ բաղկացած խնամակալութիւն մը կազմուեցաւ Առաջնորդարանի կողմէ՝ որոնք հիմկուհիմայ կ'աշխատին պայծառացնել եւ արդիւնաւորել հետզհետէ այս մարդասիրական գործը։ Խնամակալութեան անդամները քիչ շատ ծանօթ անձեր են։

Ինչպէս յայտնի է, մեր այս Որբանոցին համար Մոսկուայի բարեպաշտ ազգայիններու կողմէ Ազգ. Պատրիարքարանի տրամադրութեան տակ դրուած 20 ոսկւոյ ամսաթոշակը կայ միայն՝ որով հազիւ քառասուն որբ կրնան խնամուիլ։ Խնդիր է թէ 180 որբերը ինչո՞վ եւ ինչպէ՞ս պիտի խնամուին։ Սըվազի համար եթէ քիչ մը բարի կամեցողութիւն կենայ՝ նախանձելի հաստատութիւն մը կրնանք ունենալ եւ օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել ամբողջ վիճակայիններուն, որոնք սիրայօժար տրամադիր են մասնակցելու միշտ այս սուրբ գործին։ Հին որբանոցը, որ իր 35 որբերով եւ կէս խնամակալներով միացաւ Նոր Որբանոցին, ունէր բաւական բաժանորդներ. շատ զարմացայ՝ եւ ինծի հետ շատեր ալ երբ վստահ աղբիւրներէ տեղեկացայ թէ այդ խնամակալներէն մէկը,—որ անցեալներն ալ օրաթերթի մը մէջ իր իսկ ստորագրութեան տակ յաւակնութիւն ունեցած էր ինքզինքը «կարող, գործունեայ եւ քիչ շատ փորձառու» ածականներով մկրտել,—հին բաժանորդներուն այցելելով աշխատած է համոզել զանոնք որ չմասնակցին բաժանորդագրութեան։ Չենք սպասեր իրմէ այս տեսակ անպատեհ դարձուածքներ որբերու նուիրական գործին մէջ. թէպէտ բնաւ կարեւորութիւն չունեցան եւ չեն ալ ունենար, եւ ժողովուրդը իբրեւ իր զաւակները կը գուրգուրայ անոնց վրայ, չնկատելով իր նիւթական ու բարոյական ձեռնտուութիւնը։

Ամերիկայէն Սըվազցի Տ. Յակոբ էֆ. Ալիօնեան մէկ որբ, եւ տեղս Օհան էֆ. Շահինեան երկու որբ որդեգրած են տարեկան հինգական ոսկի կանխիկ վճարելով։ Որբերու հագուստ ու ճերմակեղէնները եւ այլ յարակից պարագաները հոգացուեցան այն 300 ոսկիով որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհուած էր վիճակիս Առաջնորդ Սրբազան Հօր՝ Ազգ. Պատրիարքարանի միջոցաւ։ Ճերմակեղէնները տուներու կարուեցան, [illegible], [illegible] ու կօշիկները ձրիաբար պատրաստուեցան արհեստաւորներէ։ Հիմակ Որբանոցը ունի ութը ներքին սպասաւորներ, իսկ ուսուցչական մարմինը՝ Առաջնորդ Սրբազան Հօր տնօրինութեամբ՝ կազմուեցաւ երեք Նորընծայ քահանաներով, որոնց երկուքը արդէն ուսուցիչներ էին եւ կատարելապէս յարմար այդ պաշտօնին։ Արդէն սկսած են շարունակել իրենց պաշտօնը՝ օրական վեց ժամ դասաւանդութեամբ։ Առաջնորդ Տ. Պետրոս արքեպիսկոպոս եռանդով փարած է այս բարի գործին, եւ շաբաթը 2-3 անգամ անձամբ կ'այցելէ այդ փոքրիկներուն՝ հակառակ իր ծեր վիճակին եւ ցրտաշունչ ձմռան, զի շէնքը բաւական հեռու է Առաջնորդարանէն։ Փոքրիկ որբերու սնունդին, առաւօտուն ապուր եւ քիչ մը հաց կը տրուի, կէս օրին հաց ու պանիր, երեկոյին ալ մսեղէն կերակուր մը։

Որբանոցի մասին այսքան տեղեկութիւն բաւ համարելով, եւ տեղւոյս վիճակային գործերու նկատմամբ յաջորդով գրել խոստանալով, կը փութամ ծանուցանել թէ Օգոստ. Սուլթանին ծննդեան տարեդարձը փառաւորապէս տօնուեցաւ հոս. շնորհաւորական այցելութիւններ ընդունեց քաղաքիս Վսեմ. կուսակալը կառավարական պալատին մէջ։ Կրօնական հաստատութեանց պետերը, ինչպէս մեր Առաջնորդ Սրբազան Հայրը՝ Օսմանիէի եւ Մէճիտիէի պատուանշաններն ի կուրծս այցելեց Վսեմ. կուսակալին, որ պատուասիրեց զայն։ [illegible], ինչպէս նաեւ Հայոց, Հռոմէականաց եւ Յունաց վարժարաններու սաները մասնաւոր ուղերձներ մատուցին եւ երգեր երգեցին։ Վսեմ. կուսակալը սիրալիր կերպով ընդունեց զանոնք եւ հրամայեց շաքար բաժնել։

Տ. Ս. ԲԻՒՐԻՇԵԱՆ
26 Դեկտ. 1898 Սըվազ

ՍՈՒՐԲ ԵՐԿԻՐ
ԵՒ
ԻՐ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԱՅՐԵՐԸ

Ժ.

ՄԱՐ-ՍԱԲԱՅԻ ՄԵՆԱՍՏԱՆԸ

Երուսաղէմ, 20 դեկտեմբ.

Պաղեստինի այցելողի մը համար հարկ է միանգամ երթալ ու տեսնել Մար-Սաբայի մենաստանը ո՛չ նուազ քան ուրիշները հետաքրքրական իր պատմական, աւանդական ու տեսլական նկարագիրներովը։

Թող հաճի՝ ուրեմն ընթերցողը, երեք չորս ժամ ինծի հետ քրտնթոր ու վաստակաբեկ, ելլել մերթ ժայռերու սեպերուն վրայ, իջնել յաճախ լեռներու փապարներուն մէջ եւ, ո՛ւր ուրեմն, հանգիստ առնել հազար հինգ հարիւր տարուան յիշատակներէ մնացած այդ նկարագրական ընդարձակ մենաստանին մէջ, ուր բաժակ մը ջուր ցուրտ ու պաղպաջուն, կամ, գաւաթ մը թէյ տաք ու պղպջուն պիտի ամոքէ անշուշտ ճանապարհին պատճառած տառապանքը։

Կը թողունք նկարագեղ Բեթլեհէմը մեր ետին, կը մխրճինք քարոտ ու խորտուբորտ ծործորներու մէջ, անդադար կ'ելլենք ու կ'իջնենք, մերթ ոլորուն նրբուղիներու մէջ, մերթ բարձրադիտակ [illegible] վրայ՝ որոնց [illegible] կուշտէն անցնելով կը դիտենք եռուզեռում մը անհատնում բլուրներու, լերկ ու ամայի։

Լեռներու այս խառնակ մակերեւոյթին վրայ չենք տեսներ բնաւ նշոյլ մը կանաչութեան եւ ո՛չ իսկ հետք մը բուսականութեան։ Սաղմոսերգուին «անապատի ճնճղուկը» անշուշտ պիտի մեռնէր այստեղ՝ չկրնալով գտնել խոտի ծղիկ մը ուտելու համար։ Սուրբ Երկրին անջրդի բոլոր լեռները իրենց ոգողուկներով (ուղտափուշ), թփիկներով ու ցանցառ ձիթենիներով մրգաստաններ պէտք է համարուին՝ բաղդատմամբ Մար-Սաբայի այն դժնդակ անապատին։ Արեւը, ամառ թէ ձմեռ, այնպիսի սաստկութեամբ կ'այրէ կը տօչորէ այս լեռնակներն որ լոյսը, անջրդի երկիրներուն միակ ուրախութիւնը, անհրապոյր է այս վայրերուն համար։

Մինչեւ հիացման հետ խառն այս արտասովոր տեսարանը կը պարարէ մեր աչքերը, ի ստորեւ յանկարծ, խորքի մը մէջտեղէն, կը բարձրանան Մար Սաբայի աշտարակները։

Կեդրոնեան Ձորին չոր ու ցամաք հեղեղատին մէջ, երկու բարձր աշտարակներու միջեւ, շրջապատուած թանձր պատնէշներով եւ կախուած ժայռի մը, անհեթեթ ու հաստահարուստ, երեւան կու գայ կարծես շէնքերու անվերջանալի աշխարհ մը ուր եկեղեցի, մատուռներ, սենեակներ, նրբանցքներ, սանդուղներ եւն. եւն. շարուած անհամար յարկեր կը կազմեն, ուր տեղտեղ կ'ընդհատին որմերը տեղ տալու համար անձաւներու, այրերու ու պէս պէս խորշիկներու, եւ ուր, սենեակներէ սենեակ, պարտէզէ պարտէզ, մատուռէ մատուռ առաջնորդելու համար, բիւրաւոր ելեւէջներ իրարու հետ կը մրցին։ Ո՞ւր թողունք պարտէզիկները որ կարծես օդին մէջ կախուած, իբրեւ ի հեճուկս եւեթ շարուած են մէկմէկէ գեղեցիկ իրենց աղքատիկ կանաչազարդերով դէմ յանդիման Կեդրոնեան ձորին ի վեր՝ լերկ ու ժայռոտ լեռներուն։

Բազմաթիւ են խցիկները, շատերը ժայռերու մէջ ձեւացուած, ուր միանձունք՝ ստարակներու պէս, բոյն դրած են իրարու վրայ կարգաւ. կա՛ն նաեւ զանազան մատուռներ յանուն ճգնազգեաց սուրբերու նուիրագործեալ՝ փառաւորուած բարեպաշտական թանկագին նուէրներով եւ բիւզանդական ընտիր icôneներով (պատկերներով)։

Բայց պարտէզիկներէն՝ այս ընդարձակ շրջափակին մէջ չի նշմարուիր ոչ մէկ տունկ կամ կանաչութիւն ի բաց առեալ Հայր Սաբայի հռչակաւոր արմաւենին՝ իր իսկ ձեռքով տնկուած ջուրի աւազանի մը քով, եւ երկու երեք նռնենիներ, հազիւ քանի մը բթամատ հողէն վեր բարձրացած։ Ամէն տեղ ժայռ ու քար՝ որ կը դեղնին երբ արեւը կը ճառագայթէ եւ կը ճերմկին երբ հրաժեշտ կու տայ։

Երկու երկաթեայ պարսպադռներու միջեւ, որոնցմէ կարող ենք ներս մտնել, միա՛յն և մի՛ միայն քաղքիս Ցունաց Պատրիարքի բացարձակ արտօնագրովը, արեւատոյոր ժայռէ մը կը բղխի կենդանի ջուր մը՝ պարտասեալ ու լքեալ ուղեւորին զովացուցիչ նեկտարը, հիմնադիր Սուրբին Հայր Սաբայի աղօթքովը հրաշալուս, ինչպէս պարծանօք կը պատմեն տեղւոյն Քալօեէրօսները (միաբան վարդապետներ)։

Ամէն բան մէկ նայուածքով ընդգրկելու համար հիանալի է վանքին մեծ տանիքը։ Մեր առջեւ հանդիպակաց լեռ մը բարձրաբերձ՝ վայրի, պատառուն, կեդրոնեան ձորի ուղղութեամբը վարէն վեր ուղղակի արձանացած, որուն առջեւ հարիւրաւոր մեթրաչափ կը գոգանայ մշտացամաք հեղեղատը, իսկ մեր ետեւը թերուղիղ դարատափներ որոնք կարգաւ վրայէ վրայ կը բարձրանան ու կը հասնին, մինչեւ աշտարակին գագաթը։ Երբ աչերնիս վեր կը բարձրացնենք մեծ ժայռին ամէն մէկ անկիւնը խցիկներու առջեւ, դարատափներու վրայ դէս ու դէն կը շրջին վանքի միաբաններ, վերէն վար, զմեզ դիտելով և սակայն շատ վերն ենք մենք ալ։

Բարքերն ու վայրերը պահպանուած են այս մենաստանին մէջ ճիշդ այնպէս ինչպէս էին վանականութեան ծաղիկեալ այդ դարուն մէջ յորում հիմնադիրը Հայր-Սաբա հաստատեր է իր միաբանական ուխտը։

Վանականները հետամուտ են եկեղեցական ժամերգութեան, հսկման և աղօթքի. կը յարգեն ուխտաւորները, երբ մանաւանդ լիապուան կը դիմեն հո՛ն։ Բաւական կոկիկ և լայնարձակ հիւրասենեակ մը պատրաստ է անոնց համար. Թէյը՝ զոր ընդհանրապէս Ռուս ուխտաւորները կը բերեն, մշկաբոյր կը ծաւալէ իր շոգին անյագ ցանկութիւն մը գրգռելով վաստակաբեկ այցելուին սրտին մէջ. հացը սեւ է բայց ախորժելի, մեղրը անոյշ և բաւական ճերմակ. ձիթապտուղ ո՛րքան կ՚ուզես, պանիր թերեւս, միս երբեք. ա՛լ ուրիշ բան փնտռել պէտք չէ։ Հայր Սաբա, ի քէշտակ իր վարդապետին Եւթիմոս անուն ճգնաւորի մը որ 405 թըւականին այդ ժայռերուն մէջ ճգներ է, Ե. դարուն մէջ հիմներ է վանքը որ հիմայ իր անունով կը կոչուի։

Ցամին 614, այս վանքին մէջ 4000ի մօտ կրօնաւորներ կան եղեր, իսկ իր շըրջակաները 10,000 է աւելի ճգնաւորներ ամէնքն ալ վանքին այն ատենի վանահօր իրաւասութեան ներքեւ։

Վանքին արտաքին դռնէն ներս 50 ոտք սանդուխէ մը իջնելով ուրիշ երկաթեայ դուռ մը կը բացուի ուրկէ բաւական իջնելով կը գտնուինք գմբեթաւոր կլոր շէնքի մը առջեւ որուն մէջն է Հայր Սաբայի գերեզմանը։ Այս շէնքին քովն է եկեղեցի մը Ս. Նիկողայոս անուն, մին քրիստոնէութեան հնագոյն եկեղեցիներէն, միակտուր ժայռի մը մէջ փորուած, լի վախճանեալ միաբաններու գանկերով, 614 թուականէն մնացած, որ ցոյց կը տրուին այցելուներուն։ Ասոր արեւելեան կողմն է վանքին բուն եկեղեցին որ միջին դարու շէնք կ՚երեւի ոսկեզօծ խաչկալներով և բիւզանդեան նկարներով զարդարուած։

Հայր Սաբայի մենաստանը այցելողները աչքովնին կը տեսնեն որ վայրի թռչուններ ժայռերէն իջնելով, իբրեւ ընտանի կը խոյանան վանքին վրայ և միաբաններուն ձեռքով կը կերակրուին։ «Հայր Սաբայի սարեակներ» կը կոչուին այս թռչունները որոնց նախնիքն ալ վարժուած էին նոյն ճգնաւորէն կերակրուելու ինչպէս կ՚աւանդեն տեղւոյն աւանդապահ կրօնաւորները։ Կ՚ըսուի թէ ժամանակաւ այս վանքին մէջ հայ միաբաններ ալ կը բնակին եղեր, ինչպէս կը վըկայէ Հաննէ վարդապետ, և վանքին մէկ մասն ալ Հայոցս սեփականութիւնն է եղեր մինչեւ ասկէց երեք հարիւր տարի առաջ։

Մեկնինք այլ եւս այս տեղերէն՝ տալով մեր հրաժեշտի անկեղծ ողջոյնները ո՛չ նուազ քան նախնական ճգնաւորները տողուն այդ հիւրընկալ Քալօեէրօսներուն, հեռանանք Մար-Սաբայի վիհերէն, թողունք կեդրոնի հեղեղատը զոր իրաւամբ Նահր-էն-Նար (հեղեղ հրոյ) կը կոչեն տեղացիք, և մօտենանք Բեթլեհեմի, Աստուածորդւոյն Ս. Ծնունդը տեսնելու համար։

Վ.ՐՈՑՐ

ՏՈՔԹ. Բ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ԿՆԱԽՏԱԲՈՅԺ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԷՏ
ՋՂԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Որ իր վաղեմի փորձառութեամբը նախածանօթ է ժողովրդեան, մի քանի տարիներէ ի վեր երկար ուսումնասիրութիւններ կատարելէ զկնի ի Բարիզ, այժմ վերադարձած է մայրաքաղաքս, հաստատելով իր բնակութիւնը Բերա, Մէքթեպ-Պայրամ փողոց, թիւ 29 տունը, ուր ամէն օր կէս օրէ վերջ հիւանդ կ՚ընդունի, և մասնաւորապէս կը դարմանէ կնօջական և ջղային ամէն տեսակ հիւանդութիւններ։ Հինգշաբթի օրերը միեւնոյն ատեն ձրի կը դարմանէ կարօտեալները։

Նաեւ յաճախորդաց դիւրութիւն ընծայելու համար, Պոլսոյ կողմը ի Գումգաբու Սու-Թէրազի փողոց 9 թիւ տունը երկուշաբթի և ուրբաթ օրերը մինչեւ կէսօր հիւանդ կը դարմանէ։

Ելեքտրաբուժում իր ամեն տեսակներովը, մասնաւոր ճնուբիւն Ռէօնթկէնեան կատարելագործեալ մեքենայով։

225 8—24

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ որուն վրայ համառօտ տեղեկութիւն տուինք անցեալ օր, վաւերացուած է կայս. Ուքազով. Ելմտացոյցին կցուած է ելմտական նախարար Պ. Վիթէի մէկ տեղեկագիրը, որով Զարին տեղեկութիւններ կը մատուցանէ Նոր տարուան ելմտական կացութեան վրայ։ Ռուսիա կատարեալ զարգացման վիճակի մէջ է. իր բնական հարստութիւնները կը շահագործուին։ Երկաթուղիներու հասոյթները, արտաքին վաճառականութիւնը, մաքսի, ոգելից ըմպելիներու և բաժանթի հասոյթները և խնայողութեան արկղերու յանձնուած դրամներու յաւելումը ցոյց կու տան յարաճուն բարգաւաճում մը։ Միւս կողմէ կեդրոնական և արեւելեան Ռուսիոյ նահանգներուն դէշ հունձքը անհրաժեշտ կ՚ընծայէ ահագին զոհողութիւններ։ Տէրութեան տրամադրելի հասոյթներէն 80 միլիոն Փր. ի գումար մը յատկացուած է ժողովուրդին պէտքերը հոգալու համար։ Պ. Վիթէ կ՚ըսէ թէ քաղաքականութիւնը իր ազդեցութիւնը ունեցած է ելմտացոյցին վրայ, վասն զի ցամաքային ու ծովային զինուորական վարկերը մեծ յաւելումներ կրած են։ Նաւային շինութիւններու ծախքը 1897էն 40 միլիոն աւելի է։ Սպաներու թոշակները զգալի բարուոքումներ կրած են, որով ասոնց յատկացուած գումարը 16 միլիոն աւելցած է։ Քուան-Թուն թերակղզիին մէջ ամրութիւններու շինութեանց համար 1898ին 26 միլիոն Փր. ծախք եղած է և 1899ին ալ 13 միլիոն ծախք պիտի ըլլայ։ Ուտելիքի և չոր խոտի գիներուն աղեկէն 11 միլիոն Փր. աւելի ծախսուած է։ Սովորական ծախքերու յաւելումը չափէն աւելի գոցուած է հասոյթի յաւելումներով, որուն 16 միլիոն Փր. ի գումար մը կը կազմեն։

Արտասովոր ծախքերուն գալով, 1898ին զգալի կերպով պակաս են։ Ասոնք բոլորովին յատկացուած են երկաթուղիներու շինութեան, վակոնի և վայրաշարժի գնման եւ հանրային պարտքի վճարման։ 1899 յունուար 1ին Ռուսիոյ գանձը տրամադրելի ունի 300 միլիոն Փր. ուրկէ պէտք եղած գումարը պիտի առնուի արտասովոր ծախքերու համար։ Ելմտական նախարարը կրնայ ելմտացոյցը հաւասարակշռել, առանց փոխառութեան մը պէտք ունենալու։

Պ. Վիթէ կը յայտարարէ թէ Ռուսիոյ մէջ հանրային պարտքը թէեւ աւելցած է, սակայն այդ յաւելումը արդիւնք է տէրութեան կողմէ երկաթուղիներու գնման ու շինութեան։ Տէրութիւնը, կը յարէ նախարարը, եթէ փոխառութիւն մը կնքած է, ելմտացոյցը հաւասարակշռելու համար չէ, այլ ընդհակառակը սովորական հասոյթներուն՝ սովորական ծախքերուն վրայ ունեցած յաւելուածական տարբերութիւնն է որ թոյլ տուած է 1,100 միլիոն Փր. ի արտասովոր ծախք մը ընել, և ասիկա ալ առանց փոխառութեան։ Տէրութեան երկաթուղիի գիծին հասոյթները բոլորովին կը բաւեն փոխառութեան տոկոսին ու գլխավճարին հատուցմանը։ Դրամական դրութեան բարենորոգումն ալ անուղղակի կերպով ազդեցութիւն ունեցած է 1899ի ելմտացոյցին վրայ։ Թղթադրամին տեղ մետաղադրամ շրջաբերութեան հանելու փորձերը յաջողած են։ Թղթադրամը 274 միլիոն րուպլիի չափ պակսած և միեւնոյն ատեն Ռուսիոյ մէջ 445 միլիոն ոսկեդրամ րուպլի շրջաբերութեան հանուած է։ Դրամական դրութեան համար ձեռք առնուած այս միջոցներով, Ռուսիա կրցած է անվնաս ազատիլ արծաթին աղէկու տագնապէն։

Պ. Վիթէի տեղեկագրին վերջին մասը նուիրուած է երկու խիստ կարեւոր խնդիրներու. Ալքոլի մենավաճառը և գիւղացիներու վիճակը ու զայն բարուոքելու միջոցները։ Պ. Վիթէ կ՚ըսէ. «Հիմակ որ իրականացած են ազատագրական բարենորոգման (գիւղացիներու ազատութիւնը 1861ին) հիմնական սկզբունքները, կարելի կ՚ըլլայ ձեռնարկել գործադրելու մեր սերունդին կտակուած գործը. հաստատուն հիմերու վրայ կազմակերպել գիւղացիներու ընկերական կեանքը և անոնց կալուածատիրոջ իրաւունքները։ Ձեր Վեհափառութեան անսպառելի հոգածութիւնները Ռուսիոյ խաղաղական զարգացմանը և սիրալիր համակրութիւնները ժողովուրդին պէտքերուն համար, խորին համոզում կը ներշնչեն թէ Աստուծոյ հաճելի եղած է, Ձեր կայսրութիւնը նշանաւոր ընել այս մեծ գործով, բոլոր ռուս ազգին բարիքին համար։»

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՍՊԱՆԻԱ. — Մատրիտի Քօռէսբօնտէնսիա կէս-պաշտօնական լրագիրը գիտել կու տայ թէ Ալճէզիրասի շրջակայքը, Ճիպրալթարի շրջանակին մէջ, անգլիացիները հողեր կը գնեն բարձր գիներով։ Սպանիական կառավարութիւնը չի կրնար միջամտել, վասն զի այդ հողերը չէզոք շրջանակին մէջ չեն, բայց պէտք եղածը պիտի ընէ որ այդ հողերուն վըրայ զինուորական ամրութիւններ չշինուին։

—Սպանիացիները կը կասկածին Անգլիայէն թէ Ճիպրալթարի նեղուցին ծովեզերքին վրայ անակնկալ խաղ մը պիտի խաղայ իրենց։ Թանճէրէն կը հեռագրեն թէ անգլիական թնդանօթակիրներ միշտ զօրք ցամաք կը հանեն շրջակայ ծովեզերքները։ Նաւազները զինուորական պատոյտներ կը կատարեն և ծովեզերքներու յատակագծերը կը պատրաստեն։

ՄԱՐՈՔ. — Թաֆիլալթներու ապստամբութիւնը հետզհետէ վրդովիչ հանդամանք մը կը ստանայ։ Ապստամբները մոլեգին ճակատամարտներ կը մղեն։ Զանազան պահանջումներ ունին, որոնց գործադրութիւնը կ՚ուզեն։

ՀԱԲԷՇԻՍՏԱՆ. — Վերջին լուրերու նայելով, անցեալ երկուշաբթի ճակատամարտէն ետքը Ռաս Մանկաշիայի ու Ռաս Մաքոննէնի միջեւ հաշտութիւն մը կնքուեր է սա պայմաններով. Ռաս Մանկաշիա նորէն հաւատարմութեան երդում պիտի ընէ. յետոյ Ատտիս-Ապապա պիտի երթայ իր յարգանքները մատուցանելու Մենելիքի. տուրք պիտի վճարէ և Շոայի մէջ նորէն պիտի ընդունի Թիկրէի ցեղապետները։ Ցանձն պիտի առնէ պարէն հայթայթել Ռաս Մաքոննէնի զինուորներուն և անոր վերադարձին ատեն բաւական տեղ պիտի ընկերանայ։ Այս պայմանադրութիւնը կնքուելէն ետքը Ռաս Մաքոննէն 20 քիլոմեթր տեղ ետ քաշուեր և յետոյ շարունակեր է նահանջել դէպ ի հարաւային արեւելք։ Մենելիք ալ փութով դէպ ի Շոա դարձեր է։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ. — Պատերազմական նախարարութեան վերագրուած թերութիւնները քննելու համար կազմուած յանձնաժողովը լսեց զինուորական ոստիկաններու գօմիսէր Պ. Էկէնի վկայութիւնը։ Գօմիսէրը շատ խիստ կերպով խօսեցաւ Մայլս զօրավարին դէմ։ Ամբաստանեց թէ կազմալուծած ու խանգարած է մատակարարութեան վարչութիւնը։ Զօրավար Մայլս գանգատած էր կովի պահածոյ միսերուն համար։ Պ. Էկէն պատասխանեց. «Թէ՛ կոկորդով և թէ՛ սիրտով կը ստէ։ Գլխուն իւրաքանչիւր մազը և մարմնին ամէն մէկ ծակտիքը կը ստեն անպատկառութեամբ, գռեհկօրէն, կանխամտածութեամբ և չարութեամբ։»

Պ. Էկէն պահանջեց որ իրենցմէ ով որ սուտ կը խօսի, բանակէն արտաքսուի և բանտարկուի։

Վերջին լուրի մը նայելով, Պ. Մաք Քինլիի հրամանաւ, Պ. Էկէն զինուորական ատեանի մը առջեւ պիտի դատուի իր այս յայտարարութիւններուն համար։

Յանձնաժողովը անհիմն նկատեց Մայլս զօրավարին գանգատները կովի միսերուն համար, թէ քիմիական պատրաստութիւններ են և անճաշակելի։ Պ. Մաք Քինլի այս գայթակղութեան պատճառաւ պաշտօնանկ պիտի ընէ Մայլս զօրավարը։

ՓԻԼԻՓՓԻՆԵԱՆՆԵՐԸ. — Նիւ Եորք Հէրըլտ «Մ. Նահանգաց ու Գերմանիոյ միջեւ կռիւ մը պիտի ծագի՞» խոշոր խորագրով վրդովիչ լուրեր կը հրատարակէ թէ Մ. Նահանգաց ու Գերմանիոյ միջեւ ծանր շփոթութիւններ պիտի ծագին Փիլիփփինեաններու խնդրին առթիւ։ Հէրըլտ կ՚արտատպէ Սըն այն լուրը թէ Գերմանիան է որ Փիլիփփինեանց մէջ արգելք կ՚ըլլայ ամերիկացիներուն և նպատակն է այդ արշիպեղագոսը ձեռք անցընել։ Հայնրիխ իշխանն է եղեր, որ իր նաւաբաժինով Հոնկ-Քոնկէ անցնելու միջոցին Ակինալտոյի խոստացեր է թէ Գերմանիա ձեռքի տակէ պիտի օգնէ, պայմանով որ Փիլիփփինեանց մէջ ածուխի մթերանոց մը տրուի Գերմանիոյ։

Մ. Նահանգաց և Գերմանիոյ միջեւ զայրացման ուրիշ պատճառ մըն ալ կայ։ Գերման կառավարութիւնը նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնէ Գերմանիա տարուած ամերիկեան միսերուն քննութեանը համար, այնպէս որ ներածութիւնը գրեթէ անկարելի պիտի ըլլայ։ Ամերիկեան լրագիրները այս առթիւ տագնապի մէջ են. կը յայտարարեն թէ Մ. Նահանգները տարին 600 լիպրա միս կ՚արտածեն, որոնց մեծ մասը Գերմանիա։ Մ. Նահանգներն ալ փոխադարձաբար պիտի վարուին՝ ամերիկեան հրապարակէն վտարելով 375 միլիոն Փր.ի գերմանական ապրանք։

—Պէրլինէն կը հեռագրեն Նայէ Ֆրայէ Բրէսսէի թէ գերման կառավարութիւնը շատոնց բացարձակապէս և պաշտօնական կերպով յայտարարեր է Ուաշինկթընի կառավարութեան թէ Փիլիփփինեանց մէջ բնաւ տեղ մը ձեռք անցընել չուզեր, նոյն իսկ ածուխի մթերանոց մը։ Այդ մասին ամերիկեան լրագիրներուն գրածները նպատակաւոր արարքներ են, զորս Ամերիկայի ու Անգլիոյ մէջ կը շահագործեն Գերմանիոյ դէմ։

—Վերջերս կատարուած բանակցութիւններու միջոցին Ակինալտօ յայտարարեր է թէ պատրաստ է ուղղակի Սպանիոյ հետ բանակցիլ 11,000 սպանիացի գերիներու ազատմանը համար. ասոնց 9000ը զինուոր են, 309ը վանական և միւսները քաղաքային պաշտօնատարներ, ևայլն։

—Զօրավար Օթիս Մանիլայէն յունուար 12 թուականով կը հեռագրէ թէ կացութիւնը բարւոքած կ՚երեւայ. բնակիչները աւելի ապահով կը զգան ինքզինքնին. բնիկներէն շատերը քաղաք կը դառնան որ հանդարտ է. գործերը կը վերսկսին։

—Մանիլայէն կը հեռագրեն թէ Իլօ-Իլօյի մէջ Փիլիփփինեանց բնիկները պաշարած են գետաբերանը։

—Զօրավար Միլլըր հրաման ստացեր է բոլոր իր զօրքերովը Իլօ-Իլօյէն վերադառնալով Մանիլա երթալու։ Ըսել է թէ Իլօ-Իլօն պաշտպանելու որոշումէն ետ կեցուած է։ Ամերիկացիները նկատելով որ Վիզաեայի ու Լուսոնի մէջ բարեկարգութիւնը վերահաստատել անկարելի է, հրամայեր են ամերիկեան բոլոր զինուորները Մանիլա համախմբել, ամերիկեան դրօշը պահպանելու համար։ Կացութիւնը շատ ծանր կը նկատուի։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԱՓՐԻԿԷ. — Անգլիական պըրշաւախումբ մը ջարդուած. — Զանզիպարէն Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան ուղղուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Մաքոնէլի մէջ (արեւելեան Ափրիկէ) Վիքթորիա Նիոզա լիճին հիւսիսային կողմը դէպ ի Նեղոս, Բիրք-Բամթիկ հարիւրապետը իր եօթը մարդերով ջարդուեր է։ Ասոնք գլխաւոր զօրախումբէն բաժնուեր էին տեղագրական ուսումնասիրութիւններ կատարելու համար։ Բնիկները նախ բարեկամական կերպով ընդուներ են անգլիացի հարիւրապետը ու մարդերը. բայց ասոնք իրարմէ զատուելէն ետքը, բնիկներուն կողմէ ջարդուեր են։ Հազարապետ Մաքտոնալտ անմիջապէս ղրկուեր է մարդասպանները պատժելու համար։

ՏՐԷՖԻՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ. — Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ Տրէյֆիւսի վերադատութեան կուսակից և հակասէմական երեսփոխան Պ. Ֆիրմէն Ֆօռ, հարցապնդում ըրաւ թէ ինչո՞ւ համար Բիքառ տակաւին չի ներկայանար զինուորական ատեանին։ Նախարարապետ Պ. Շառլ Տիւփիւի պահանջեց այդ հարցապնդումը մինչեւ մէկ ամիս յետաձգել։ Պ. Ֆիրմէն Ֆօռ ուզեց անմիջապէս վիճաբանիլ։ Ժողովը 74ի դէմ 422 ձայնով յետաձգումը քուէարկեց և յետոյ ձեռք առաւ ելմտացոյցի խնդիրը։

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ՔՈԼՈՄՊՈՍԻ աճիւնը բերող Քօնտէ Վէնատիթօ շոգենաւը երկուշաբթի օրը Գատիքս հասաւ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. — Վիեննայի մէջ երկուշաբթի օրը Հունգարիոյ նախարարները նորէն գումարուեցան Ֆրանց Եոսէֆ կայսեր նախագահութեամբ։ Զանազան սկզբունքներ որոշեցին՝ ընդդիմադիրներու հետ բանակցութիւնները շարունակելու համար։ Հունգարիոյ նախարարները Բէշթա վերադարձան։

ՖՐԱՆՍԱ. — Բարիզէն կը հեռագրեն երկուշաբթի օրուան թուականով թէ նախապէս տրուած որոշման մը համաձայն, Ֆրանսայի հարաւային նաւահանգիստներուն մէջ զօրքերու համախմբումը չի նշանակեր թէ արտաքին կացութիւնը ծանրացած է, այլ յուզում կը պատճառէ։

ԶԷՆԸՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Բեդերբուրկէն ուղղուած հեռագրի մը նայելով Զարը որոշեր է որ ընդհանուր զինենկեցութեան դեսպանախորհուրդը մայիսին տեղի ունենայ։

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը գրեն թէ կառավարութիւնը Խորհրդարանին ծրագիր մը ներկայացնելով, արտօնութիւն պիտի ուզէ Քարոլինեան, Մարիանեան և Բալաոս արշիպեղագոսները ձեռքէ հանելու համար, որով Քարոլինեանները Գերմանիոյ թողլու գործը պիտի գլխանայ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ՆԱՒԱՏՈՐՄԸ. — Ռուս կառավարութիւնը Անգլիա և Գերմանիա յանձնարարեց երկու յածանաւ, կամաւոր նաւատորմին համար։ Ասոնց ծախքն է երեք միլիոն րուպլի։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ նոր կուսակալը, Լորտ Քըրզըն, շատ կը խօսի. իր նախորդը, Լորտ Էլկին, լռակեաց էր։ Նոր կուսակալը Կալկաթայի մէջ ճառ մը խօսելով, Ասիան «անակնկալներու տունը» կոչեց։ Չուզեց Հնդկաստանի ապագային համար գուշակութիւններ ընել։ Ամէնէն գովելի մտադրութիւնները, ըսաւ, Հնդկաստանի մէջ յաճախ արգելքի կը հանդիպին անակնկալ դէպքերով, որոնց առաջքը առնել շատ անգամ կարելի չըլլար։ Լորտին այս ճառը պատասխան մըն էր Կալկաթայի ժողովրդեան ներկայացուցիչներու բանախօսութեանց՝ որոնք խաղաղութեան և անդորրութեան մաղթանքներ կ՚ընէին։ Շատ կը խօսուի Լորտ Քըրզընի սա յայտարարութեան վրայ՝ թէ Հնդկաստանի ապագան անորոշ է։

ԱՒՍՏՐԻՈՅ երկրագործական նախկին նախարար կոմս Ֆալքէնհայմ հինգշաբթի օրը մեռեր է Վիեննայի մէջ։

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ. — Նանքինի փոխարքան վերջերս արտօնութիւն ուզեր է պաշտօնէ քաշուելու՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ, բայց իր այդ խնդիրքը մերժուեր է։ Փոխարքան ուրիշ աղերսագրով մը խնդրեր է որ զինուորական սպաները պէտք եղածին պէս մարզուին ու հին զէնքերու և մարզանքներու դրութեան տեղ նորերը գործածուին։ Ասոնք Լորտ Չարլս Պէրէսֆորտի տուած խրատներուն հետեւանքը կը նկատուին։ Կայս. հրամանագիր մը խստիւ մերժեր է փոխարքային այդ աղերսագիրը և պախարակեր է զայն իր ինքնահաւան յորդորներուն համար։

ՀԷՐՔԷ ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏԻՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ. — Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին անցեալ հինգշաբթի օրուան նիստին մէջ բուռն վիճաբանութեան տեղի տուաւ տեղեկագիրը Հէրքէ հարիւրապետին՝ որ Բիքառը առաջնորդած էր վճռաբեկ ատեանը։ Հէրքէ կ՚ըսէ թէ Բիքառին հետ դատական պաշտօնատունին մէջ սպասելու միջոցին, նախագահ Լէօվ եկեր և խոնարհելով յայտներ է անոր թէ ատեանը կը ցաւի որ նոյն օրը պիտի չկրնայ լսել վկայութիւնը։ Հետեւեալ օրը ատեանը նորէն չէ կրցեր լսել Բիքառը և Ա. քարտուղարը խնդրեր է Հէրքէէն որ ատեանին կողմէ ցաւ յայտնէ Բիքառի թէ նոյն օրն ալ պիտի չներկայանայ։ Նոյնպէս. 24ին Պ. Պառ անձամբ գալով ըսեր է Բիքառի. «Գնդապե՛տ, այսօր պիտի չներկայանաք. նորէն Շէրշ-Միտի պիտի տանին ձեզի։» Սենեակը մութ ըլլալուն համար, Բիքառ մօտեցեր է Պ. Պառի ըսելով. «Ես եմ Բիքառը։» Բայց Պ. Պառ կը ճանչնար զայն, վասն զի հարցաքննիչ դատաւորներէն մէկն ալ ինքն էր։ Պ. Հէրքէ զարմանք յայտներ է դատաւորներէն մէկ քանիին հոգածութեանը համար Բիքառի նկատմամբ, որուն ամէն օր բոյժ, չաքար, եւն. կու տան եղեր։ Այս պատճառաւ Բիքառ ըսեր է հարիւրապետին. «Պ՛ն, Պ. Պառ, սրտիս մէջ կը պահեմ զայն։» Այս պարագաներուն հետեւանքով, կը յարէ Հէրքէ, Բիքառ իր առջի դիրքը փոխելով աւելի վստահ երեւոյթ մը առաւ։

Այս տեղեկագրին ընթերցումը զՊ. Քասանեաք, Քավէնեաք և ուրիշ երեսփոխաններ պահանջած էին, քննադատելով նախարարութեան ընթացքը, յուսախաբութիւն մը առաջ բերաւ Ժողովին մէջ, վասն զի ուրիշ յայտնութիւններու կը սպասէին։ Պ. Քավէնեաք առաջարկեց հրաւիրել նախարարութիւնը որ ապահովցնէ դատական վարչութեան անկողմնակալութիւնը, բայց Ժողովը 124ի դէմ 423 քուէով ընդունեց նախարարութեան պահանջած պարզ օրակարգը։

Երեսփոխան Պ. Միլեան Ժողովին մէջ առաջարկած էր քննութիւն մը կատարել թէ ի՛նչպէս կ՚ըլլայ որ Պ. Քավէնեաք տեղեկութիւն կ՚ունենայ Հէրքէ հարիւրապետին տեղեկագրին պարունակութեանն, ինչպէս յայտարարած է անոր ընթերցումը պահանջած միջոցին։ Ժողովէն ետքը Պ. Միլեան տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախարարապետ Պ. Շառլ Տիւփիւի հետ։ Այս վերջինս խնդրեց որ երեսփոխանը ետ կենայ իր առաջարկութենէն, վասն զի նախարարութիւնը այդ մասին անմիջապէս քննութիւն մը պիտի կատարէ։ Պ. Միլեան համակերպեցաւ։

ՄԱՐՇԱՆԻ ԱՐՇԱՒԱԽՈՒՄԲԸ. — Մէսաժըրի Օրիէնթ շոգենաւով անցեալ հինգշաբթի Մարսիլիա ժամանեց Մառշանի արշաւախումբին այն մասը՝ որ հիւանդութեան պատճառաւ Ֆրանսա կը դառնայ։ Ամէնը ութ հոգի են, որոնց երկուքը ֆրանսացի՝ տեղակալ մը Բաւ ու յիսնապետ Պէնուար՝ և վեցը Սէնէկալցի։ Մարսիլիոյ քարափին վրայ ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը հաւաքուած էր որ համակրական ցոյցերով ընդունեց Մառշանի ընկերները։ Զինուորական հրամանատարին կողմէ պատուիրակութիւն մը բարի գալուստ մաղթեց անոնց։ Պ. Պ. Բաւ ու Պէնուար նախ այցելութիւն տուին զինուորական հրամանատար Մէցինկէր զօրավարին և յետոյ ներկայ գտնուեցան սպաներու կողմէ տրուած երեկոյթին։ Գաղթային նախարար Պ. Կիլլէն հեռագրաւ բարի գալուստ մաղթեց Պ. Պ. Բաւյի ու Պէնուարի, հրաւիրելով զանոնք որ Բարիզ հասնելնուն պէս իրեն հետ տեսակցութիւն մը ունենան։ Մառշանի ընկերները քաղաքապետութեան պաշտօնատանն ալ այցելութիւն տուին։ Ամէն տեղ ժողովուրդին կողմէ խանդավառ ցոյցեր եղան։

«ՍԻԷՔԼ» անցեալ օր հրատարակեց պատկերազարդ յաւելուած մը։ Նկարը, որուն տակ գրուած է «Լուսանկարին առաւելը», կը ներկայացնէ Էսթէրհազին՝ գերման Ուլան զինուորներու հարիւրապետի համազգեստով. յետոյ Պ. Պ. Ռէնաք ու Տրիւմոն որոնք բարեկամաբար կը տեսնուին. միւս կողմը Պ. Քավէնեաք որ ածելիով կը կտրէ Հանրի գնդապետին կոկորդը, ևայլն։

ՀԷՐՊԷՐԹ ՖՈՆ ՊԻՍՄԱՐՔ իշխանը, որուն Պէրլին ժամանումը ծանուցինք, անցեալ հինգշաբթի Վիլհէլմ կայսեր ներկայացեր է։

ԱԼԺԷՐԻԱՅԷՆ կը հեռագրեն յունուար 12 թուականով. — Էքօ տ՚Օրան Նէմուրէն հեռագիր մը կը հրատարակէ թէ իրական ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է Աճէրուտ մէջ, որ Մարոքի սահմանագլուխին վրայ կը գտնուի և չաբաթական կարեւոր տօնավաճառի մը կեդրոն է։ Մարոքցիի մը և խանութպանի մը միջեւ ծագած ոչինչ կռիւի մը հետեւանքով Մարոքի ցեղերը տօնավաճառին վրայ յարձակելով կողոպտեր են։ Հինգ բնիկ սպաններ են։ Ցարձակողներուն կորուստը յայտնի չէ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ծովային նախարարութեան դատարանը իր վճիռը արձակեց ֆրանսական Պուրկոնեի և անգլիական Քրոմարթշայր շոգենաւերուն ընդհարումին համար, որուն հետեւանքով Պուրկոնեը ընկղմեցաւ և հինգ հարիւր քառասունէ չորս հոգի խղդուեցան։ Դատարանը որոշեց թէ այդ արկածին պատասխանատուն ֆրանսական շոգենաւն է։ Դատարանը իր վճիռը արձակեց սա նկատումներով թէ Պուրկոնե մշուշին մէջ կ՚երթար չափազանց արագութեամբ, ինչ որ կ՚ապացուցուի ընդհարման ուժգնութենէն՝ որ շոգենաւին ներքին քանի մը մասերը վայրկենապէս քանդելով իսկոյն ընկղմեց զայն. թէ Քրոմարթշայր ըրած օգնութենէն աւելի բան մը չէր կրնար ընել Պուրկոնեի, և թէ 544 հոգիի խղդուելուն պատճառն է սա պարագան՝ թէ ընդհարումէն ետքը Քրոմարթշայր երբ Պուրկոնեի քովէն կը հեռանար, այս վերջնոյս մակոյկներէն մէկ քանին կործանեց։ Դատարանը որոշեց վնասուց գումարը ետքը որոշել։

ՉԷԹԻՆԷԷՆ կը գրեն թէ Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը գեղեցիկ զրօսանաւ մը նուիրեր է Սեւ Լերան Նիքոլա իշխանին։

ԸՆԴԱՐՁԱԿ ՕՐԱՑՈՅՑ
1899 Տարւոյ
Սեփականութիւն Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի
ԳԻՆ 2 ՂՐՇ.
Կեդրոնատեղին է Ազգ. Հիւանդանոցի գրասենեակը Կ. Պոլիս, Մեծ-Նոր խան, միջին յարկ թիւ 48, 49, 50։ (Կճիf)

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇԱՅԻ ՄԱՀԸ

Ս. Պատրիարք Հայրը երկուշաբթի օրը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Բարիզ, այրի Տիկին Նուպար փաշայի իր մեծանուն ամուսնին մահուանը առթիւ։

—Նուպար փաշայի մարմինը զմռսուեր է Բարիզի մէջ, Եգիպտոս փոխադրուելու համար, ուր պիտի կատարուի յուղարկաւորութիւնը և մարմինը պիտի ամփոփուի Գահիրէի ազգ. գերեզմանատունը։

—Այս առտուան թղթաբերով հասած բարիզեան թերթերը՝ ծանուցանելով Նուպար փաշայի մահը՝ կենսագրական տեղեկութիւններ կը հրատարակեն և գնահատումներ ու խորհրդածութիւններ կ՚ընեն Եգիպտոսի նախկին նախարարապետին քաղաքական գործունէութեանը վրայ։

Ֆիկառօի քաղաքական խմբագիրը Ուխթ՝ յօդուած մը նուիրելով Նուպար փաշայի, կ՚ըսէ. «Այլեւս Եգիպտոսի համար մեծ կորուստ մը չի կրնար նկատուիլ անոր մահը, որովհետեւ երկար ատենէ ի վեր քաղաքական դեր չէր կատարեր և Եգիպտոս բնակելէ դադրած էր։ Աւելի դիւրին էր հանդիպիլ իրեն Բարիզ՝ քան Նեղոսի ափերուն վրայ։

«Եգիպտոս, վերջին կէս դարուն մէջ, չէ ունեցած պետական մարդ մը որ աւելի լուրջ եւրոպական կրթութիւն և բարձր ձգտումներ ունեցած ըլլայ քան այս Հայը։ Եղան մարդիկ որոնք չափազանցօրէն չարախօսեցին Եգիպտոսի ելեւմուտքին և վարչութեան նկատմամբ Նուպար փաշայի հետեւած ընթացքին վրայ։ Այսու հանդերձ, Նուպար փաշա Եգիպտացւոց աչքին՝ նախաձեռնութիւն ունեցող նախարար մը եղաւ որուն անունը և գործերը անբաժան են Եգիպտոսի կատարած յառաջդիմութիւններէն։» Խօսելէ յետոյ Անգլիացւոց հանդէպ Նուպար փաշայի բռնած ընթացքին վրայ, Ուխթ կը յարէ. «Մենք, Ֆրանսացիներս, միշտ գոհ մնալու պատճառ ունեցած չենք Նուպար փաշայէն. վկայ՝ Պօսֆօռ Էժիբսիէն լրագրին գործը (զոր նախարարապետը խափանել տուած էր). բայց եթէ Նուպար փաշա յաճախ փորձեց ֆրանսական ազդեցութիւնը կոտրել Եգիպտոսի մէջ, անգլիական ազդեցութեան ի նպաստ չէր բնաւ։ Կ՚ուզէր որ Եգիպտոս չկրէ ո՛ր եւ է եւրոպական ազդեցութիւն և իր այս ծրագիրը շատ քաղաքագիտական և շատ պատուաբեր է իրեն։ Նուպար փաշա մինչեւ վ՚րջը աշխատեցաւ այս ծրագրին իրագործմանը»։

Բըթի Պիէօ, Բարիզեան պատկերազարդ օրաթերթը, կենսագրական ծանօթութիւններու հետ, հրատարակած է Նուպար փաշայի երիտասարդութեան պատկերը (1863ին քաշուած), կրցած չըլլալով անմիջապէս ձեռք ձգել անոր ծերութեան լուսանկարը։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Պատրիարք Հայրը Ծննդեան գիշերը Պատրիարքարան անցուց և երէկ առտու, հանդիսաւոր Պատարագ մատուցանելով Մայր եկեղեցիի մէջ, Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ հոգեշունչ քարոզ մը խօսեցաւ։ Եկեղեցին լեցուած էր երկսեռ ժողովրդեան խուռն բազմութեամբ։

Արարողութեանց աւարտումէն ետքը, Ն. Սրբազնութիւնը՝ զգեստաւորեալ և քահանայից ու դպրաց դասերուն առաջնորդութեամբ՝ Պատրիարքարանի սրահը ելաւ ուր Խաչհանգիստ կատարեց։ Ետքը, իր օրհնութիւնները տուաւ Մայր Եկեղեցւոյ քահանաներուն, Թաղ. Խորհուրդին, դպրաց դասին և Գումգաբուի չորս թաղերու Աղքատախնամ Տնօրէն Խորհուրդին որոնք շնորհաւորութեան եկած էին։

Միջօրէէն ետքը, Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական այցելութեան եկան Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքական փոխանորդ Տ. Աւետիս եպիսկոպոս, Պուլկարաց Էկզարքին փոխանորդը, Մելքիթներու Պատրիարքին փոխանորդ Տ. Խուրի Հաննա, ֆրանսական դեսպանատան գործակատար Պ. Պաստ, Ռուսիոյ դեսպանատան թարգման Պ. Մայքով, պարսկական դեսպանատան թարգմանը, Քրէտի Լիոնէի տնօրէն Պ. Պլանշըլէ, կէտիկ-Փաշայի լատինական հաստատութեան երէց Հայր Նովէլ և ուրիշներ։ Երէկ իրիկուն, Պ. Քանճիա՝ իտալական դեսպանին կողմէ՝ ինչպէս նաեւ նոյն դեսպանատան առաջին քարտուղար կոմս Կալլինա այցետոմս ղրկած են Ս. Պատրիարք Հօր տունը։

Այսօր, ժամ 8ին, Ցունաց Պատրիարքական Փոխանորդը շնորհաւորական այցելութեան կու գայ մեր Պատրիարքարանը։

—Պիթլիզի, Ուրֆայի, Տիարպէքիրի և Եօզղատի առաջնորդական տեղապահները հեռագիրներ ուղղելով Պատրիարքարան՝ երախտագիտութիւն յայտնած են զինուորական տուրք գանձման միամեայ յետաձգման համար զոր Կայսերական Իրատէ մը շնորհած էր։

—Պագուի մեր թղթակիցը դեկտ. 27 թուականով կ՚իմացնէ մեզ թէ տեղւոյն Մարդասիրական ընկերութիւնը որոշեր է դատ բանալ ժողովրդական դպրոցներու վարչութեան դէմ՝ ետ պահանջելու համար անոր կողմէ գրաւուած շէնքը ուր առաջ կը գտնուէին Հայոց ծխական-եկեղեցական դպրոցները։ Այդ պահանջքին հիմն է սա պարագան թէ այդ շէնքին մէջ ոչ միայն զետեղուած էր ուսումնարանը, այլեւ գրադարան—ընթերցարանը, նուագահանդէսի դահլիճը, ընկերութեան ժողովատեղին եւայլն։ Սկիզբները ուսումնարանը դրամական նպաստ կը ստանար ընկերութենէն, իսկ յետոյ որոշուեցաւ որ դրամի տեղ ընկերութիւնը իր շէնքին մէջ ձրիաբար տեղ յատկացնէ ուսումնարանին. բայց սոյն շէնքը երբեք ուսումնարանին սեփականութիւնը չէ եղած, ինչ որ կը հաստատուի ընկերութեան ձեռքը գտնուած վաւերագիրներով։ Մարդասիրական ընկերութեան այս դատին համար խորհուրդ հարցուած է Բեզերսպուրկի հմուտ իրաւագէտներուն, որոնք արդար գտած են անոր պահանջումը։ Յայտնի է թէ 1897ի բարձրագոյն հրամանը արտօնած է կովկասեան այն հաստատութիւններն եւ անհատները, որոնք, իրենց կալուածները եղծուած կը համարին դպրոցական շէնքերու վերաբերմամբ, դատարանի դիմելու։ Մարդասիրական ընկերութեան դատը պիտի սկսի մօտերս։

Շամախու Հայերն ալ դատ պիտի բանան ժողովրդական դպրոցներու վարչութեան դէմ՝ ետ պահանջելու համար եկեղեցապատկան տունը, որովհետեւ այդ շէնքին մէկ մասը միայն յատկացուած էր ծխական դպրոցին, մինչդեռ միւս մասը յատկացուած էր առաջնորդին եւ կոնսիստորիային բնակութեան։

—Հայ Հռոմէականաց Պատրիարքարանին մէջ վերջերս գումարուած եկեղեցական ժողովին որոշումները Վատիկանի կողմէ եւս ընդունուած ու հաստատուած ըլլալը հաղորդուած է Տ. Ազարեան Ս. Պատրիարքին։ Այդ ժողովին մէջ կատարուած առաջնորդական ընտրութիւններն են, Խարբերդ՝ Իսրայէլեան վարդապետ, Մալաթիա՝ Միքայէլ Վ. Խաչատուրեան, Տիարպէքիր՝ Անտրէաս Վ. Ճէլէպեան։ Այս երեք վարդապետները Կ. Պոլիս գալով եպիսկոպոս պիտի ձեռնադրուին։ Իսկ Եգիպտոսի Հայ Հռոմէականաց առաջնորդական Թափուր վիճակին համար ընտրուած է Զմմառայի վանքին մեծաւոր Անդրէասեան Անդրէաս Գերապայծառ։ Մարաշի հրաժարեալ առաջնորդ Թիւրքեան Աւետիս եպիսկոպոս ալ Հալէպի առաջնորդ ընտրուած ըլլալով, Մարաշի առաջնորդութիւնը միայն բաց կը մնայ։

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ.—Օտար Մամուլի Դիւանին տեսուչի Ա. օգնական անուանուեցաւ Պետական Խորհուրդին անդամ Ֆէթհի պէյ, պահելով հանդերձ այդ պաշտօնը։

—Բարիզի օսմ. ընդհ. հիւպատոս անուանուեցաւ Քէօսթէնճէի օսմ. ընդհ. հիւպատոս Շէտիտ Հալիչ էֆ. որուն յաջորդեց Վառնայի օսմ. առեւտրական գործակալ Րէֆիգ պէյ։ Ասոր ալ յաջորդեց Քիրմանշահի օսմ. փոխ-հիւպատոս Մէմտուհ պէյ։

—Զօրում գաւառին Նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ անուանուեցաւ Մարաշի Նախնական դատարանին պատժական ճիւղին նախագահ Իսմայիլ էֆ. որուն յաջորդեց Զօրումի Նախնական դատարանի պատժական ճիւղին նախագահ Ապտիւլլաթիֆ էֆ.։

—Վանայ Մահմուտիէ գաւառակին Նախպ անուանուեցաւ Ատիլճեվազի Նախպ Մէհմէտ Րիւշտի էֆ.։ Այտընի Ալաշէհր գաւառակին Նախպ անուանուեցաւ Նախպներու վարժարանին շրջանաւարտ Խայրէտտին էֆ.։ Էնկիւրիի Պէյբազարը գաւառակին Նախպ անուանուեցաւ Եէլվաճի նախկին Նախպ Ահմէտ Հիլմի էֆ.։

—Բ. կարգի Օսմանիէ պատուանշան տրուեցաւ Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան Ա. քարտուղար Պ. Պըրաքալովի։ Բ. կարգի Մէճիտիէ՝ Թէքքէի կառավարիչ Ահմէտ փաշայի եւ Գոնեայի նահանգին կեդրոնական Նախպ Ապտիւրրահման էֆ.ի։ Գ. կարգի Օսմանիէ՝ Պուլկարիոյ օտար մամուլի դիւանին տնօրէն Գ. Թէոտորովի։ Դ. կարգի Մէճիտիէ՝ Է. զօրաբանակին (Եէմէն) 54րդ գունդին Ա. վաշտին բժիշկ հազարապետ Նազարէթ էֆ.ի. Ե. կարգի Մէճիտիէ՝ Բ. զօրաբանակին (Էտիրնէ) 12րդ գունդին Ա. վաշտին բժիշկ դեր-հազարապետ Փափազեան Յակոբ էֆ.ի եւ Չաթալճայի Թնդանօթաձիգ զօրքերու Ա. վաշտին բժիշկ դեր-հազարապետ Պօղոս էֆ.ի։

—Լիազաթի ոսկի չքադրամ տրուեցաւ արեւելեան երկաթուղիներու տնօրէն Պ. Կրոսհոլցի։ Իմթիազի ոսկի չքադրամ՝ ռուս դեսպանատան զինուորական կցորդ գնդապետ Պ. Բէչքովի։

ԻՏԱԼԻՈՅ վեհ. Ումպէրթօ Թագաւորը, ինքնագիր նամակ մը ուղղելով Վեհ. Սուլթանին, ծանոյց թէ իր եղբօրորդին մանչ զաւակ մը ունեցած է։

ԼՈՆՏՈՆԷՆ երէկուան Թուականով կը հեռագրեն թէ օսմ. դեսպան Քոսթաքի փաշա Անթօբուլօ տեսակցութիւն մը ունեցեր է Լորտ Սոլզպէրիի հետ։

ՊԷՐԼԻՆԻ օսմ. դեսպան Թէվֆիգ փաշա անցեալ օրը դեսպանատան նոր շէնքին մէջ սեղան մը տուեր է ի պատիւ Գերմանիոյ պետական անձնաւորութիւններուն։

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ երէկուան Թուականով կը հեռագրեն թէ Աւստրիոյ արտաքին գործոց նախարար Կոլուխովսքի կոմսին, Սերպիոյ Նախարարապետ Պ. Վլատան Եորկեվիչի եւ Վիէննայի օսմ. դեսպան Մահմուտ Նէտիմ պէյի միջեւ վերջերս տեղի ունեցած տեսակցութեան մը պահուն, բարեկամական տեսակէտով խորհրդակցութիւն մը կատարուեր է։ Պ. Վլատան Եորկեվիչ Վիեննա գտնուած միջոցին այցելութիւն տուեր է օսմ. դեսպանին։

ՊԷԼԿՐԱՏԻ օսմ. դեսպան Ֆէթհի պէյ անցեալ օրը տեսակցեր է Նախարարապետ Պ. Վլատան Եորկեվիչի հետ։ Օսմ. դեսպանը այդ տեսակցութեան միջոցին ըսեր է թէ Թուրքիոյ եւ Սերպիոյ բարեկամական յարաբերութեանց հետեւանքով երկու կողմի սահմանագլուխին վրայ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ եւ կը յուսայ որ առեւտրական դաշնագիրը կնքուի, երկու կողմին շահերը նկատողութեան առնուելով։

ՐԻԶԱ Փ.ՇԱ, նախորդ կուսակալ Սէլանիկի, երեքշաբթի առտու մայրաքաղաքս ժամանեց եւ ուղղակի Կայս. Պալատ գնաց։

ՍԷԼԱՆԻԿԻ նոր կուսակալ Հաճի Հասան փաշա անցեալ հինգշաբթի գիշեր Սէլանիկ ժամանելուն, երկաթուղիի կայարանին մէջ ընդունուեր է նախորդ կուսակալ Րիզա փաշայի, Գ. զօրաբանակին փոխ-հրամանատար Հիւսէյին Ֆէվզի փաշայի եւ ուրիշ պաշտօնատարներու կողմէ։ Հաճի Հասան փաշա առժամաբար պիտի բնակի կուսակալութեան Թարգման Նազմի պէյի տունը։

ԴԱՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց որ դատաւորները եւ դատական պաշտօնեաները իրենց պարտականութիւնները անթերի կատարեն եւ հանրութեան գործերը յապաղումներու չենթարկեն։

ԹՈՒՐՔԵՒՀԵԼԼԷՆ հիւպատոսական պայմանադրութեան խառն յանձնաժողովը երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ խորհրդակցութիւն չկատարեց, որովհետեւ Նուրի պէյ ու Հագգը պէյ Հռոմէն նոր դարձած ըլլալով տեղեկութիւն չունէին բանակցութիւններուն վրայ. ուստի նիստը յառաջիկայ երկուշաբթի օրուան յետաձգուեցաւ։

ՃԱՎԱՅԻ իսլամ պատանիներ Քոլոմպոյէն ճամբայ ելեր են Կ. Պոլիս գալու եւ պետական բարձրագոյն վարժարանները յաճախելու համար։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ դեսպանը ու դեսպանուհին յառաջիկայ չորեքշաբթի մեծ ցայգահանդէս մը պիտի տան։

ԱԹԷՆՔԷՆ կը գրեն թէ Սըր Է. Լօու տասը օր առաջ անկէ մեկնելով Հանեա ուղեւորեր է, ուր ժամաներ է անցեալ շաբթու։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ վարժարանի զինուորական ճիւղին այս տարուան շրջանաւարտները տարի մը պիտի ծառայեն այն հիւանդանոցին մէջ՝ զոր կը վարեն Գերմանացի Տոքդ. Րիտէր էֆ. եւ օգնականը։

Է. ԶՕՐԱԲԱՆԱԿԻՆ (ԵԷՄԷՆ) հրամանատար Ապտուլլահ փաշա որ քննական պտոյտի համար Գաֆիի կողմերը գացած էր, անկէ Հէյտիէ ուղեւորեր է։

—Պէրութի լրագիր մը Սանաայէն հեռագիր մը ստացեր է թէ կացութիւնը հետզհետէ կը բարւոքի եւ անդորրութիւնը մօտերս պիտի վերահաստատուի։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ծանուցին Բ. Դրան թէ Կ. Պոլսոյ ամերիկեան դեսպանութիւնը Ա. կարգի դեսպանութեան պիտի վերածեն։

ԻՄԹԻԱԶԻ ՆՇԱՆԴՐԱՄ.—Իմթիազի ոսկի եւ արծաթ չքադրամները տրուեցան մաքսային վերատեսչութեան քննիչ պաշտօնեաներու պետ Ազիզ պէյի։

ԿԱՅՍ. ԴԻՒՏԱՐԱՆԻՆ դրան երկու կողմերը ելեկտրաշարժ երկու խոշոր ժամացոյց պիտի դրուին՝ մէկը Թրքական ու միւսը եւրոպական ժամերը ցոյց տուող։

ԳԱՅԵԳՓՈՒՂԻ կողմերը քարիւղով բանող երկաթուղիի գիծ մը հաստատելու համար Մէհմէտ Միւնիր էֆ. եւ Պ. Լորտիանօ մենաշնորհ խնդրեցին։

Պ. ԿՈՆՍԹԱՆ.—Խարճիճէի արարողապետ Իպրահիմ պէյ Էտիրնէ գնաց, ֆրանսական նոր դեսպան Պ. Կոնսթանը դիմաւորելու համար։

Բարիզի օսմ. դեսպան Միւնիր պէյ տեսակցեցաւ Պ. Կոնսթանի հետ, որուն ի պատիւ սեղան մը պիտի տայ։

ԱԼԻՒՐՆԵՐ.—Մայրաքաղաքս բերուած մաս մը ալիւրներ վար դրուեցան, վասն զի քննութեամբ հաստատուեցաւ թէ ուտուելու յարմար չեն։

ԳԱՀԻՐԷԷՆ կը գրեն թէ մինչեւ հիմա միայն Իտալիա պատասխանած է եգիպտական կառավարութեան այն առաջարկութեան թէ խառն դատարաններու պայմանաժամը երկարի։

ԶԷՆՔԻ ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԻՒՆ.—Օսմ. կառավարութիւնը նկատելով որ Յունաստանի մէջ զէնքերու արտածման արգելքը վերցուած է, հրամայեց որոնց որ անկէ արգիլել զէնքերու եւ այդ կարգի նիւթերու մաքսանենգութիւնը։ Այդ հրամանին համաձայն, խիստ հսկողութիւն կը կատարուի Յունաստանէն եկող եւ ամէն ազգի դրօշ կրող այն փոքր նաւերուն վրայ, որոնք գաղտնի կերպով զէնք եւ այլն ներածելու կասկածելի երեւոյթը ունին։

ԻԶՄԻՐԻ շոգենաւային Համիտիէ ընկերութեան տնօրէն կարգուեցաւ Սէրսաք էֆ. որ անցեալ օրը իր պաշտօնատեղին գնաց։ Այս անուանումը կատարեց առեւտրական ու հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը։

ԳԵՐՄԱՆ կառավարութիւնը գիտուններու խումբ մը կը ղրկէ Սուրիա, ուր հնագիտական խուզարկութիւններ պիտի կատարուին։

ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ Ասիական եզերքները քանի մը օրէ ի վեր սաստիկ փոթորիկ կը տիրէ։

ՀՆԴԻԿ ԲԻՂ.—Մարսիլիայէն բերուած հնդիկ բիղերու խառնուրդ ըլլալը քննութեամբ հաստատուելով, որոշուեր է կամ օտար նիւթով մը խառնել եւ կամ երաշխաւորութիւն տալ թէ Մարսիլիա պիտի վերադարձուին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնը ծանոյց ամէն կողմ որ նամակներու պահարաններու վրայ Ֆրանսերէն հասցէները դիւրընթեռնելի կերպով գրուին։

ՇՔՈՏՐԱՅԻ ԵՒ ԵԱՆԵԱՅԻ նահանգաց ծովեզերքներուն վրայ պահականոցներ շինուեցան, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։ Այդ պահականոցներուն մէջ զինուորներ ու ոստիկան-զինուորներ պիտի գտնուին։

ՊԱՍՐԱՅԻ քարանթինայի կայանը զինուորներ պիտի ղրկուին, որպէս զի Հնդկաստանէն հասնող ուղեւորներու փախուստը արգիլուի։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Տիսօ մարտանաւը որ Իսքէնտէրունէն Աէասս գացած էր, նորէն Իսքէնտէրուն դարձեր է։

ՄԱՏՐԻՏԻ օսմ. դեսպան Նէճիպ փաշա օդափոխութեան համար Բարիզ կը գտնուի։

ՍԵՂԱՆ.—Անցեալ գիշերը Անգլիոյ դեսպանատան մէջ սեղան մը տրուեցաւ, որուն ներկայ գտնուեցան Աւստրիոյ դեսպանը, խորհրդականը, պելճիքական դեսպանատան գործակատարը եւ ուրիշներ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ իշխանը Քաղաքային Արժանիք պատուանշանի Բ. աստիճանը տըւաւ Բեզերսպուրկի օսմ. դեսպանատան խորհրդական Պէհճէտ պէյի։

«ՂԱՅՐԷԹ» լրագրի արտօնատէր ու խմբագիր Րիզա փաշա Ֆիլիպէէն մայրաքաղաքս եկաւ։

ՊԷՐՈՒԹԻ Ֆրանսական ընդհ. հիւպատոս կարգուեցաւ կոմս տը Սասէ, որուն պաշտօնը վաւերացաւ Բ. Դրան կողմէ։

ՈՒՐՖԱՅԻ նախորդ կառավարիչ Եահեա Տէտէ փաշայի 3300 ղրշ. անպաշտօն վիճակի ամսաթոշակ յատկացուեցաւ։

ՄԻՒՆԻԽԻ համալսարանին մէջ Թուրքերէն, արաբերէն ու պարսկերէն լեզուներն ալ պիտի աւանդուին։

ԵՂԵՐՆԱԴԱՏ ատեանը երէկ դատեց Ահմէտ Սապրի անուն մարդ մը որ սեպտ.ին Հէյպէլի կղզին մէջ Սալահէտտին էֆ.ն սպաննած էր դաշոյնով տասերեք տեղէն զայն վիրաւորելով։ Ահմէտ Սապրի դատապարտուեցաւ տասնըհինգ տարուան տաժանակիր աշխատութեան։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ երկու չարագործ յարձակեր են վաճառատան սպասաւորի մը վրայ որ 7000 ղրշ. պարունակող պարկ մը կը տանէր։ Չարագործները սպասաւորը վիրաւորեր եւ պարկը յափշտակելով փախեր են։

ԱՆՏԱՌԻ ՔՆՆԻՉ.— Արշիպեղագոսի կղզիներու նահանգին անտառներու քննիչ կարգուեցաւ Էրութի նահանգին անտառներու քննիչ Յովսէփ էֆ., որուն յաջորդեց Արշիպեղագոսի կղզիներու անտառներու քննիչ Ոսկան էֆ.։

ԶԻՄԷՆԹՕ.—Տարփուզէփազայի հանքային քիմիագիտութեան ուսուցիչ Մէհմէտ Ալի էֆ. արտօնութիւն խնդրեց Եէտիգուլէէն մինչեւ Այսթէֆանոս Զիմէնթօյի պատրաստութեան յարմար հողեր խուզարկելու եւ գործարան մը հաստատելու համար։

ՁՄԵՌԸ.—Շքոտրայի Լէշ գաւառակին մէջ երեք կին ցուրտին սաստկութենէն սառեր են։

—Սըվազի մէջ ու շրջականները սաստիկ ձմեռ կ՚ընէ։ Այդ պատճառաւ Կ. Պոլսոյ թղթատարը յապաղած է։

—Խարբերդի մէջ ժամանակէ մը ի վեր շատ ցուրտ կ՚ընէ. Ջերմաչափը զերոյէն վար 15 աստիճան իջեր է։

—Տիարպէքիրի շրջակայ լեռներուն վըրայ ու դաշտերուն մէջ ձիւն տեղացած է եւ սաստիկ ցուրտ կ՚ընէ։

ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՐԻՒՇՏԻ ՊԷՅ, անդամ վըճռաբեկ ատեանին, անցեալ օր մեռաւ. բաւական ատենէ ի վեր հիւանդ էր։

ԴԻԱԿ ՄԸ.—Գարթալի շրջակայ Քիւչիւկ Պագալ գիւղին մօտ մարդու թեւ մը գտնուեր է։ Բժիշկները հաստատեր են թէ 20էն 40 տարեկան կնոջ մը ըլլալու է։ Թեւը հատու գործիքով մը անջատուած էր մարմնէն, որով ստուգուած է թէ ոճիր մը արդիւնքն է։ Իսլամ կամ քրիստոնեայ ըլլալու մասին որոշ տեղեկութիւն մը չի կայ։ Ոստիկանութիւնը առաջ կը տանի քննութիւնները։

ԷՏԻՐՆԷ, 1 Յնվ. 99

Առ Խմբագրութիւն Արեւելքի,

Ինքնաբերաբար կը փութամ կատարել երախտագիտական պարտք մը, հըրապարակաւ շնորհակալութիւնս յայտնելով Լ'ԱՆՔԸՐ Ա ՎԻԷՆ ապահովագրական ընկերութեան եւ իր Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան, այն արագութեան եւ ուղղամտութեան համար, զոր ցոյց տըւաւ՝ վճարելով ամբողջապէս 10,000 Ֆր. ի գումարը, որով ողբացեալ ամուսինս Պ. Նիսիմ Հ. Լէվի ապահովագրած էր իր կեանքը։ Ամուսինս, որ իր մահուանէն 19 օր առաջ միայն վճարած էր ապահովագրութեան առաջին բուժը, յանկարծական յիմարութեան մը վայրկեանին անձնասպան եղաւ։

Երախտագիտական զգացումներս կը ներկայացնեմ նաեւ Պ. Տավիտ Պ. Էլիազարի, վերոյիշեալ ընկերութեան ընդհանուր քննիչին, որուն անշահախնդիր եւ ուղիղ ընթացքը այս պարագային մէջ, արժան է գովեստներու։

Ընդունեցէք, եւլն.
ԱՑՐԻ ԲԱԼՈՄԲԱ ԼԷՎԻ
255

ԹՂԹԱԲԵՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Աւստրիոյ թերթերէն, 17 Յնվր. 1899

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐԸ.—Մանիլայէն Մատրիտ հասած վերջին հեռագիրները կը յայտնեն թէ քաղաքը ցամաքին կողմէ պաշարուած է տեղացիներէ, եւ սպանիական կառավարութիւնը նոր հեռագիրներ չէ ստացած, որովհետեւ ամերիկացիները կը գրաւեն բոլոր ծածկագիր հեռագիրները։

ԶԷՆՔԻԶԵՐԾՈՒԹԻՒՆԸ.— Հեռագիրները կը յայտնեն թէ զէնքիզերծութեան դեսպանախորհուրդին գումարումներուն համար պատրաստուած ծրագիրը Ցարին վաւերացմանը ներկայացած է, որմէ վերջ պիտի յանձնուի բոլոր պետութիւններու ներկայացուցիչներուն։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆԷՆ ստացած հեռագրի մը համաձայն Նիւ Եորք Հէրըլտ կը գրէ թէ հանրապետութեան նախագահը առաջարկած է Տիուէյ ծովակալին, Օթիս եւ Ուիլլըր զօրավարներուն, որոնք վերջերս Փիլիպպեաններու մէջ ծառայեցին, նաեւ նախկին չինական դեսպան Պ. Տէնպիի եւ համալսարանի տնօրէն Պ. Շիուրմանի՝ յանձնաժողով մը կազմելու համար, որպէս զի ուսումնասիրեն Փիլիպպեաններու ներկայ կացութիւնը, եւ իրենց կարծիքը յայտնեն թէ Մ. Նահանգաց կառավարութիւնը ինչ տեսակ քաղաքականութեան մը պէտք է հետեւի Փիլիպպեաններու մէջ։

ՔԼՈՆՏԱՅՔԷՆ ուր տարի մը առաջ ոսկիի տիրանալու համար ահագին հոսանք մը գացած էր բախտախնդիրներու, այս ձմեռուան սկիզբները լուրեր կը հասնէին թէ այդ սառնամանիքներու մէջ ապրելու համար անհրաժեշտ սնունդներ կը պակսին։ Ամերիկեան աղբիւրներէ եկած վերջին լուրերը կը յայտնեն թէ Տաուսընի Սիթիի մէջ սնունդի պակասութիւն չի կայ։

ՏԱՆԻՄԱՐՔԱՅԻՆՆԵՐՈՒ Շլէզվիկէն խումբ խումբ արտաքսուելուն առթիւ, շուէտական թերթերու մէջ մեծ դժգոհութիւն եւ հակակրութիւն կը յայտնուի հանդէպ գերմանական կառավարութեան, եւ արտաքսուողներու մասին ալ մեծ համակրութիւն։ Ամէնէն աւելի մեծ զարմացում կը պատճառէ այն կէտը որ Գերմանիոյ պէս զօրաւոր պետութիւն մը այսչափ խիստ միջոցներու դիմէ փոքր երկրի մը ափ մը մարդոց դէմ, որոնց միակ յանցանքն է իրենց մայրենի լեզուն սիրելը։ Քանի մը թերթեր ցաւ կը յայտնեն թէ ո՛չ Տանիմարքայի եւ ոչ ալ Շուէտի կառավարութիւնները կրնան որ եւ է ազդեցութիւն մը բանեցնել գերմանական իշխանութիւններուն վրայ։

ՎԻԷՆՆԱՅԷՆ հասած հեռագիրներ կը յայտնեն թէ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ խիստ ձմեռ մը կը տիրէ սաստկաշունչ քամիով մը եւ բազմաթիւ ձիւնախառն փոթորիկներով։ Հաղորդակցութեան եւ Թղթատարի ճամբաները գոցուած, սալայքներ փլած, անձեր վնասուած են։ Այս շաբթու սկիզբները փոթորիկներու սաստկութիւնը իջած է, թէեւ հովը միեւնոյն սաստկութեամբ կը փչէ տակաւին։

ԼՈՐՏ ՉԱՐԼԶ ՊԷՐԷՍՖՈՐՏ, որ Չինաստանէն ճամբայ ելած է, Ճարոնի եւ Մ. Նահանգներու ճամբով Անգլիա դառնալու համար Քոպէ հասաւ, ուր ճարոնական պաշտօնատարներէ մեծ յարգանքով ընդունուելով, Լորտ Պրէսֆորտ իր խօսքը անգլիական գաղթականութեան ներկայացուցիչներուն ուղղելով ըսաւ թէ Ճարոն ամէնէն աւելի պիտի շահի Չինաստանի մէջ «բաց դուռ»ի քաղաքականութիւնը յարատեւ պահելով, եւ թէ Մայրագոյն Արեւելքի մէջ, Մեծն Բրիտանիոյ, Մ. Նահանգներու, Ճարոնի եւ Գերմանիոյ միջեւ նըզակակցութիւն մը իր գերագոյն ոյժին շնորհիւ կարող պիտի ըլլար բոլոր այդ կողմերուն համար անվրդով խաղաղութիւն մը ապահովել։

Հեռագիր

ՎԻԷՆՆԱ, 17 յունուար.—Երեսփ. ժողովին մէջ ընդդիմադիր Գերմանները նորէն սկսան վիճաբանութիւնները խափանել։ Նիստը փակուեցաւ առանց միջադէպի։

—Վիէննայի Չեխերը կը բողոքեն գերմաներէնը իբրեւ պաշտօնական լեզու գործածուելուն դէմ։

—Ստոյգ չէ այն լուրը թէ ֆրանսական եւ անգլիական սեղանաւորական հաստատութիւնները հաւանած ըլլան Սեւ Լերան կնքել ուզած հինգ միլիոն Ֆր.ի փոխառութեան։ Սեւ Լերան կողմէ այս գործին համար այսօրերս պաշտօնեաներ պիտի ղրկուին Բարիզ, Վիէննա ու Լոնտոն։

—Սերպ կառավարութիւնը, մարզանքներէն ետքը, որոշեց բանակը բարեկարգել։ Պուլկարիա ուշադրութիւն կ՚ընծայէ այս որոշումին։

ՊԷԼԿՐԱՏ.— Թագաւորը վաւերացուց Թուրքիոյ հետ կնքուած առեւտրական առժամեայ պայմանադրութիւնը։

ԼՈՆՏՈՆ.—Ֆրանսական դեսպան Պ. Բօլ Քամպօն, խաղաղասէրներու ընկերութեան պատուիրակութիւն մը ընդունելով, յայտարարեց թէ Ֆրանսայի մէջ բնաւ թշնամական զգացում չիկայ անգլիական ժողովուրդին դէմ եւ թէ ո՛չ Ֆրանսայի կառավարութիւնը եւ ոչ ալ ժողովուրդը պատերազմ կ՚ուզէ։

—Մանշի մէջ փոթորիկը կը շարունակէ։

ԲԱՐԻԶ.—Ֆիկառօ կ՚ըսէ թէ արտաքին գործոց նախարար Պ. Տէլքասէ այսօր խաղաղասէր ճառ մը պիտի խօսի արտաքին քաղաքականութեան վրայ, ի պատասխանի Պ. Տընի Քոշէնի հարցապընդումին։

—Երեսփ. ժողովին մէջ, ելմտացոյցի վիճաբանութեան միջոցին, արմատական-ընկերվարական Երեսփոխան եւ ելմտացոյցի յանձնաժողովին տեղեկաբեր Պ. Քամիլ Բէլլթան խստիւ քննադատեց գաղթավայրերու ծախքերը։ Ըսաւ թէ Խորհրդարանը իրական քոնթրոլ մը չունի գաղթավայրերու ելմտացոյցին վրայ։ Պ. Բէլլթան յարեց թէ ոչ ոք գիտէ թէ ինչ է կառավարութեան գաղթային քաղաքականութիւնը։

—Էսթէրհազի հեռագրեց թէ ուրբաթ կամ շաբաթ Բարիզ պիտի երթայ Վճռաբեկ ատեանին ներկայանալու համար։

—Պ. Քը-է տը Պօրբէր այսօր նորէն ներկայացաւ քննիչ յանձնաժողովին։

—Բարիզ քաղաքին 1869ի փոխառութեան վիճակահանութիւնը այսօր կատարուելով 426,360 թիւը 200,000 Ֆր. շահեցաւ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Կառավարութիւնը Խորհրդարանէն արտօնութիւն պիտի ուզէ Մարիանեան, Քարոլինեան ու Բալաու կղզիները վաճառելու համար, որպէս զի 4000 զինուոր եւ նաւեր պահելու ծախքէն ազատի։

—Պ. Սակաստա յայտարարեց թէ Մանիլայի մէջ Ամերիկացիներու կացութիւնը շատ ծանր է։

—Պ. Սիլվէլայի ու Բոլավիէխայի քաղաքական համաձայնութիւնը պաշտօնական հանգամանք ստացաւ։ Պ. Րոմէրօ Կիրոն հանրօգուտ շինութեանց նախարար պիտի ըլլայ։

—Փիլիպպեաններէն առնուած լուրերը միշտ ծանր կը ցուցնեն կացութիւնը։

—Մատրիտի մէջ ներքին փոխառութեան պարտաթուղթերը երկու միութիւն բարձրացան։ Կարեւոր գնումներ եղան արտաքին պարտաթուղթերէն որոնք 49.12ի բարձրացան։

ՊԷՐԼԻՆ.— Երեսփ. Ժողովը վերընտրեց իր դիւանին անդամները։ Ելմտացոյցին վիճաբանութեանը միջոցին նախարարապետը ու ներքին գործոց նախարարը յայտարարեցին թէ Լիբբէի խնդրին համար հաշտարար լուծում մը յուսալի է։

—Նահանգային ժողովին նիստը բացուեցաւ։ Կայսեր ճառը ծանոյց թէ բազմաթիւ ծրագիրներ կան, մանաւանդ տնտեսական տեսակէտով, թէ ժողովրդական հաստատութիւնները զօրաւոր հիմերու վրայ կը գտնուին եւ երկիրը կը զարգանայ։ Կայսրը վստահութիւն յայտնեց ապագային համար։

—Գերմանիոյ պանքան հարիւրին հինգի իջեցուց զեղչի սակը։

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 18 յունուար.— Կ. Պոլսոյ ֆրանսական դեսպան Պ. Քոնսթան այս իրիկուն Կ. Պոլիս ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։ Փետրուար 1ին նորէն Բարիզ պիտի դառնայ տիկին Քոնսթանը առաջնորդելու։

—Վճռաբեկ ատեանի պատժական ճիւղը այսօր լսեց Քուառ ու Վառինառ փորձագէտները որոնք Էսթէրհազիի դատին ատեն պորտրօն քննած էին. Կառավարութիւնը որոշեց Վճռաբեկ ատեանին հաղորդել Տրէյֆիւսի գործին վերաբերող դիւանագիտական պարունակ։

—Մաքէնի բացած հանգանակութիւնը, Կիւսթավ Ձէտէի նման ընծայուելու շոգենաւ մը գնելու համար, առաջին անգամ 80,000 Ֆր. արտադրեց։

—Էսթէրհազի Բարիզ ժամանեց. վաղը պիտի ներկայանայ Վճռաբեկ ատեանին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիական լրագիրները, խօսելով այն յայտարարութեան վրայ զոր Լոնտոնի ֆրանսական դեսպանը ըրաւ խաղաղասէրներու ընկերութեան պատուիրակներուն, յոյս կը յայտնեն թէ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ եղած թիւրիմացութիւնները եւ դժուարութիւնները մօտերս կարգադրուին երկու երկիրներուն գոհունակութիւնը պատճառելու եղանակով։ Պ. Քամպոն իր յայտարարութեանը մէջ ըսեր է թէ Ֆրանսա հաւանած է զէնքիզերծութեան համար Ցարին առաջարկութեանը։

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՍՈՒԵՂԷՆԻ
Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան
De la Société des fabricants
anglo-français
Թ. 21. Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց. Թ. 21
(Ֆրանսական Նամականոյն դիմաց)

Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու Ընկերութիւնը, դիւրութիւն տալու համար հասարակութեան՝ գտնելու իր անգլիական ու ֆրանսական ապրանքները, վաւերական մաքսային, կը ծանուցանէ թէ ստացած է իր
ՄԹԵՐԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
մեծաքանակ ասուեղէն
ամենագոյն տեսակ ու վերջին նորութեամբ։
Հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այցելել
ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՍՈՒԵՂԻՆԱՑ
Անգլեւֆրանսական գործարանատէրերու ընկերութեան, իր գնումները կատարելէ առաջ։ 24

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Օ. Ո.	25	08 1/2
Ամէնէն բարձր գին	»	25	08 1/2
Ամէնէն վար գին	»	25	06
Րումէլիի Երկթ. զոգ.	Ֆր.	110	75
Ամէնէն բարձր գին	»	110	75
Ամէնէն վար գին	»	110	62

ԲԱՑՈՒՄ 7 Յուն.

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սերի Դ.	Ք. Կ.	25	06
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	110	25
Դոմանիյէ		401	—
Ռէժի		268	—
Օսմ. Պանքա		12	—
Քրէտի Ժէնէրալ ՕԹՈՄ.		8	28
Երկրագործական Պանքա		7	30
Օսմ. Շանժ է Վալէօր	Ա. Ո.	3	20
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	20
[illegible] բաժնեթ		750	—
» Ժուիսանս		250	—
» պարտաթ.	Ֆր.	492	—
Հէրքոսի ջուրի ընկ.	»	299	—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	455	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ութ օրուան	Օ. Ո.	2	40
» մէկ ամսուան	»	—	—
Օսմ. Երկթ. ութ օրուան	»	—	
» » մէկ ամսուան	»	—	

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	38
Անգլիական ոսկի	»	110	25
Յօլ էմբէրիալ	»	90	20
Քրիմից	»	51	05
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	04
Մէթալիք	»	95	30
Րուպլի Թղթադրամ	Օ. Ո.	8	54

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	110	20
» » » չէք	»	111	05
Բարիզ » »	Ֆր.	22	82 1/2
» » » չէք	»	22	82 1/2
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	56
Վիէննա չէք	Ֆիօր	10	91

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 18 Յուն.

Օսմ. Քոնս. Սերի Ա.	Ա. Ո.	—	—
» » » Բ.	»	47	25
» » » Գ.	»	26	99
» » » Դ.) բաց.	»	23	68
) զոց.	»	23	68
Փոխառութիւն Դաստապ	»	82	50
Օսմ. 3 1/2 %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	11	93
Այտընի երկաթուղի	»	12	—
Եգիպտական Միացեալ	»	107	25
Անգլ. Քոնսոլիտէ		111	31
Հելլենական 5 %	»	42	50
Մոնոբոլ հելլենական 4 %	»	48	—
Ռանթ » 4 %	»	34	50
Թուրք. փոխառ. 6 % 1888	»	93	75
» նոր » 6 % 1892	»	97	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	225
Դրամազեղչ	»	4	

ԲԱՐԻԶ, 18 Յուն.

Օսմ. Քոնս. Սերի Դ.) բաց.	Ղրշ.	22	90
) զոց.	»	22	90
» » » Բ	»	48	25
» » » Գ.	»	27	15
Դոմանիէ		428	—
Րումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	109	50
Օսմ. Ռէժի	»	268	
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	548	—
Ֆրանս Ռանթ 3 %	»	101	95
Քրէտի Լիոնէ	»	869	—
Պանք տը Բարի	»	—	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»		
Իտալական Ռանթ	»	92	95
Սպանիական արտաքին	»	48	95
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25	209
Դրամազեղչ	»	03	—

ՊԷՐԼԻՆ, 18 Յուն.

Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	112	75
Րումէլիի երկաթուղի	»	113	75
Անատ. երկթ. պարտաթուղթ	»	97	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս	»	20	300

ՎԻԷՆՆԱ, 18 Յուն.

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47	02
» Լոնտոնի վրայ	»	120	95
Րումէլիի երկաթուղի	»	58	—
Օսմ. Ռէժի	»	124	50

Տես Դ. երես՝ Պայալը Հաուսի հրատարակութիւնները։

Տր. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4րդ երեսը

ՄՈԴԱԿԱՆ ՀՐԱՊՈՒՐԻՉԸ

Շատ անգամ խանութ մը կամ վաճառատան մը ապրանքներէն աւելի, Բաղէլաներն են որ յաճախորդը իրենց կը քաշեն. անտարբեր անցորդը խանութին ճակատը կամ քովը շրջանակուած զարդարուն գիրերէն հրապուրուած ներս կը մտնէ ո՛ եւ է առարկայ մը կամ նիւթ մը գնելու համար։

Բոլ Զրաք նկարչատունը, որ հաստատուած է Ղալաթիա, Տէմիր խան, 26, ամէնէն աւելի կրնայ գոհացնել այդ կարեւոր պէտքը, կը շինէ ամէն տեսակ Բաղէլաներ, ոսկեզօծ եւ արծաթազօծ, ցինկի, փայտի կամ թիթեղի վրայ շատ գունագեղութեամբ նկարելով գիրեր, զարդագիրներ, քարդակներ եւ գինանշաններ, հիանալի ճաշակով մը եւ շատ դիւրամատչելի գիներով. Բոլ Զրաք նկարչատունը կը պատրաստէ նաեւ ածխատիպ պատկերներ (գարպգալէմ) ամենակատարեալ նմանութեամբ։

Դիմեցէք. ամէնէն աժանն է եւ ամէնէն գեղեցիկը։

Բոլ Զրաք նկարչատունը ի դիւրութիւն յաճախորդաց գրասենեակ մըն ալ ի Պոլիս Ֆնտըգլեան խանի 6 թիւը բացած է։

ՀԱՐՍՆԻՔԻ ՄՈՄԵՐ
ՄԵՍՐՈՊ ՀԻՒՍԷՅԻՆԵԱՆ

Հանրածանօթ ծաղկավաճառ եւ զարդարող հարսնիքի մոմերու, Գամօնտօ խանի անկիւնէն փոխադրուած է Զաքմաքճըլար եօքուշ Մեծ Նոր խան վարի յարկ թիւ 47, ուր կը վաճառէ հարսներու համար ծաղկեպսակ կըրլանդներ քօղեր, ձեռնոցներ, եւն. եւ կը զարդարէ ՀԱՐՍԻ ՄՈՄԵՐ վայելուչ եւ ճաշակաւոր, համեստ գիներով։ 130

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տոք Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

([illegible])

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենաաստիկ ցաւած ակռաներն ալ [illegible] կը լեցնեն. [illegible]։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, հաստատուն, և գիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, [illegible] բոլորովին, [illegible] երաշխաւորեալ։

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին ինչպէս նաեւ թրմբերցուցիչ դեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, [illegible] ատամնահանութիւն.

Բ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, ([illegible]) ինչպէս նաեւ ամեն օր, ([illegible]) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին։

Գաւառացիները կրնան գիմել իրենց բնակարանին, [illegible] 1 [illegible]։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

Կը բուժէ հարբուխը, կուրծքի բոլոր բուժները, յօդացաւը, ճմլում, վէրք եւն։ ԱՆՆՄԱՆ դեղ այտուցներու և կոշտի համար։

Կը գտնուի բոլոր դեղարաններու մէջ. (փնտռել մեր ստորագրութիւնը)։

QUINA LAROCHE

Նիհար, տժգոյն և ախորժակ չունեցող տղոց ու կիներու և հիւանդութենէ նոր ապաքինածներու համար, բստ բժշկութեան, ամէնէն ազդու դեղը պողպատն ու քինինն է։ Պողպատը արիւնը կը թարմացնէ և կ'ուժովցնէ. իսկ քինինը՝ ստամոքսին պաշտօնը կը դիւրացնէ։ ՔԻՆԱ ԼԱՐՈՇ, այդ երկու ազդու դեղերէն բաղկացած ըլլալով իր նմաններուն մէջ ամէնէն առաջինն ըլլալը կը հաստատէ այն 16,600 ֆրանքի պարգեւը զոր ստացած է ֆրանսական կառավարութենէն։ Քինա Լարոշ Կ. Պոլսոյ և գաւառներու դեղարաններուն և դեղի մթերանոցներուն մէջ կը գտնուի։

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862ԻՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՕԼՖԸՐ ՖԻՆՃԵԼ

Հէրէք խան, թիւ 2—3, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

ՔՆՆԻՉ ԹԷՈՏՈՐ ՈՒԹԻՃԱՆԻ

ԿԱՂԱՆԴԻ ԵՒ ԾՆՆԴԵԱՆ ԱՌԹԻՒ ԸՆԾԱՅՑՐՈՒԵԼՈՒ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՐՔԵՐ

Նամակներ առ երիտասարդս, երես 131 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ օրիորդս, երես 126 գին 5 դահեկան։

Նամակներ առ Նորապսակ ամուսինս, երես 144 գին 5 դահեկան։

Ապագայ քրիստոնէութեան, երես 462 գին 2 դահեկան։

Ծագումն քրիստոնէութեան, երես 406 գին 5 դահեկան։

Երգեր ու եղանակներ, երես 200 գին 3 դահեկան։

Ծամբորդութիւն (պատկերազարդ), երես 532 գին 8 դահեկան։

Մեծ ճշմարտութիւններ, երես 106 գին 2 դահեկան։

Ցովսեփայ պատմութիւնը, երես 154 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ ընտանիս, երես 248 գին 4 դահեկան։

Նամակներ առ մայրս, երես 138 գին 2 դահեկան։

Կեանք և կենցաղ, երես 132 գին 2 դահեկան։

Քրիստոսի Հին Նուագարանը (պատկերազարդ), երես 114 գին $2^1/_2$ դհկ.։

Կենդանաբանութիւն երես 283 գին 5 դահեկան։

Կը ծախուին Պայպըլ Հաուսի Գրատան մէջ ի Ֆինճանճըլար Եօգուշու։ 173

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ամենածին Միջազգային Ընկ. Կենաց վրայ ապահովագրութեան

Տնօրէնութիւն յԵւրոպա

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ ս'Իդալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն այժմ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են Նոդռ-Տամ տէ Վիքդուառ փողոց Թ. 42։

1898 Ցունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԻՒ ՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կը բանի՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հնչուն դրամով վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որոնք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոնց կըպատկանի Ընկերութիւնն և որոց կը վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Եթէ մասնակից էք, և կամ ապաւէին չէք, խիստ շահեկան է ձեզի համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մանրամասն տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հասութաբեր գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորեալ տոկոս ունի. նոյնպէս տարեվճարներու եւ տրրուելու ձեւով ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահու որոշեալ ժամանակամիջոցի մէջ։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ց. ՈՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քննիչ-Պատուիրակ
Ա. ԶՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վօյվօտա փողոց Վիթալիս խան Ղալաթիա

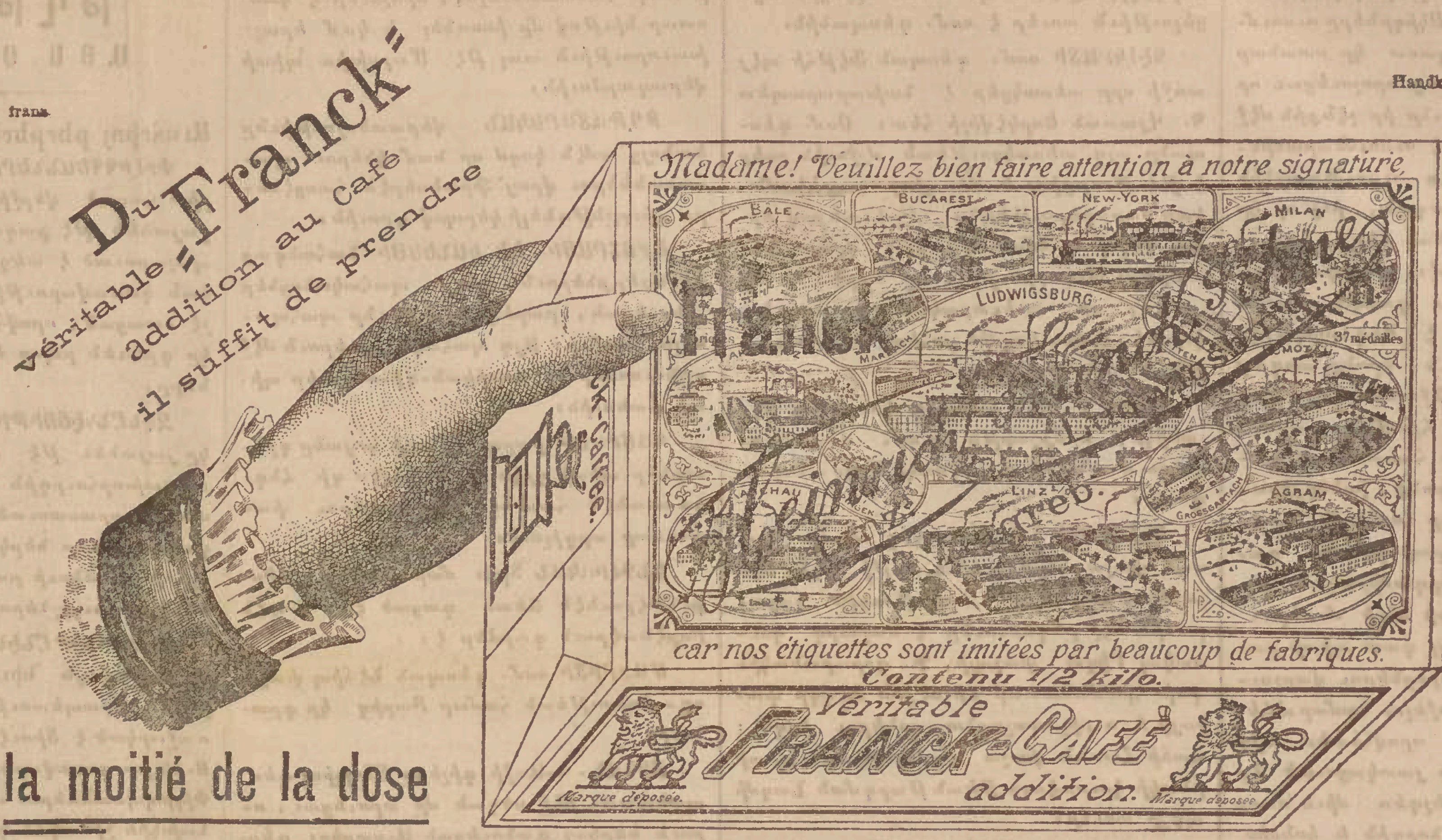

Du „Franck" véritable addition au café il suffit de prendre **la moitié de la dose** des autres succédanés du café, parce-que le véritable „Franck" addition au café est reconnu 1.) plus fort, 2.) plus riche en couleur, 3.) il rend davantage, — 4.) est meilleur-marché, en outre 5.) a plus de goût et enfin n'est **point trop amèr**.

Pour Café „noir" ajouter: à 4 cuillerées de café colonial-1 cuillerée de „Franck"
„ „ „au lait" „ „3 „ „ „ „ 1 „ „ „Franck"

D. X. 598 Mz. 7 I.

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20ի կայս. հրամանով արտօնեալ Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37 Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ.— ԿԵԱՆՔ.— ՌՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.— ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած	10,000,000 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	82,500,000 „
1895 ի հասոյթք	25,000,000 „
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ	100,000,000 „

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս
Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ [illegible]
([illegible])

Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար
ԹԷՕՏՕՐ ՌԷՔՔԷՆ

ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐ

Փոքրիկ տղաքները սնուցանելու եւ անոնց ապագայ առողջութիւնը ապահովելու համար, երբ վեց ամսու ըլլան ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐով կըսկսին սնուցանել զանոնք. ՖՕՍՖԱԹԻՆը շօքօլաի նման խիստ համեղ է եւ քաղցրահամ եւ արտաքոյ կարգի սննդարար. տղաք մեծ ախորժով կուտեն զայն եւ քանի ուտեն այնչափ կը սնանին կը զօրանան, շուտով ոտքի կ'ելնեն, եւ փոքրիկներու յատուկ շատ մը հիւանդութիւններու կը դիմադրեն։ Այս սննդարար ուտելեղէնը տղոց ոսկրները զօրացնելու մասնաւոր յատկութիւն մը ունի եւ միանգամայն կը փրկէ զանոնք փոքրիկներն ուն համար յաճախադէպ եղած փորհարութենէն մեծ ապէս կը նպաստէ ակռաներուն շուտով եւ անվտանգ բուսնելուն։ Հազարաւոր փորձեր կը հաստատեն որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐով սնանող տղաք առողջ, զօրաւոր եւ ուժեղ մարդիկ կ'ըլլան ապագային։

Տղոցմէ զատ, ամէն հասակէ անձինք շօքօլաի եւ կաթով սուրճի տեղ այս պատուական ՖՕՍՖԱԹԻՆը գործածելով, մեծապէս նպաստած կ'ըլլան իրենց առողջութեան։ Ամէն մեծ նպարավաճառներու, դեղագործներու եւ դեղավաճառներու քով կը գտնուի։

Անոնք որ կանխահոգութիւն ունենալ կ'ուզեն իրենց զաւակներուն մասին, անհրաժեշտ է որ ՖՕՍՖԱԹԻՆ ՖԱԼԻԷՐով սնուցանեն զանոնք։

155 31—44

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ Վեհափառ Սուլթանին Կայսերական Իրատէով

Որ կը կրէ 2/14 Օգոստ. 1892 թուականը (20 սէֆէր 1310)

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հրդեհի, աշկածներու, փոխադրութեանց եւ կեանքի վրայ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին Կ. ՊՈԼԻՍ Եէնի խան, Քարաքէօյ Ղալաթիա

194

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հըլէ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալպանօ	1069	Դօմօ	1497	Կօզօ	1011	Մալմօ	724	Րօզարիօ	136
Ալէքթօ	3607	Դօնկօ	2906	Կրօտնօ	1695	Մարէնկօ	2273	Սաֆօ	1113
Անճէլօ	1541	Դօբսօ	895	Հիրօ	775	Մարդէլլօ	3709	Սիբիօ	1735
Արիօսդօ	2377	Տիտօ	4811	Հիտալկօ	1581	Միքատօ	3557	Սիլվիօ	1193
Գասանօ	1827	Տօմինօ	937	Հինտու	3720	Միլօ	1057	Սրէբօ	1200
Գօրօտինօ	1264	Տուրօ	2383	Հօրադիօ	3600	Մօնդէպէլլօ	1735	Թասսօ	1328
Գրոսօ	1076	Տրաբօ	1713	Հումպէր	596	Մուրիլլօ	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Գրինօ	841	Տինամօ	504	Իակօ	2354	Նէրօ	1083	Թօրիօ	3827
Գըֆֆալօ	4431	Էպրօ	2464	Իտանօ	5540	Օթիօ	4100	Թօլէտօ	1470
Գէյրօ	1671	Էլտօրատօ	1520	Ժիւնօ	1080	Օնթարիօ	4036	Թօրրիտօ	487
Գալիբսօ	1337	Էջաղօ	1481	Քլէօ	1053	Օրլանտօ	1585	Ուրպինօ	2428
Գամէօ	1244	Ֆիտօ	954	Քօլբինօ	2307	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գազօ	1094	Ֆինլանտ	1828	Քօմօ	1700	Բելօ	510	Վօլօ	1289
Չիրակօ	2729	Ֆլամինկօ	849	Լէօ	1053	Րիալթօ	2229	Վօլթուրնօ	2396
Սիսէրօ	1834	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանդօ	2272	Րի[illegible]	1663	Խէտօ	1850
Գլիօ	2697	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րօլլօ	1613	Զէրօ	1200
Գօլօրատօ	4235	Կիդանօ	1248	Լօրէնզօ	3191	Րօմէօ	1789		

Մէֆֆօ շոգենաւը, նաւապետ Պօյդ, ընդհանուր վաճառքով Հըլէն հոս հասած է։ Մուրիլլօ շոգենաւը, նաւապետ Ճօնսթըն, ընդհանուր վաճառքով այժմ կը բեռնաւորի ի Հըլ և ամսոյս 11ին պիտի մեկնի ուղղակի Պոլիս գալու համար։

Դիմել առ գործակալս Ճ. ՀԻԼՏ ԷՆՏ ՐԻՃՕ

Թիւ 17—18, Քէչէճիք Միւլքէթ խան, Ղալաթիա

COMP RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շարժուած երթեւեկութիւնք

Գշ. 5/17 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի։
Դշ. 6 18 Իզմիր, Բիրէ, Աղեքսանդրիա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ (ճաղորդակցելով Աղեքսանդրիա, Բորտ-Սաիտ, Եաֆա, Պէյրութ եւ Քրոս)։
Եշ. 7/19 Օտէսա ժամը 10ին միջօրէէն առաջ։
Եշ. 7/19 Ինէպօլու, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Ռիզէ եւ Պաթում ժամը 1ին յետ միջօրէի։
Ուր. 8/20 Օտէսա ժամը 4ին յետ միջօրէի-

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլէ, Պօրտօյէ, Մէջիտէրանէ և Սեւ Ծովէ [illegible]

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Ռամսէս	3000	Թիպս	250
Դնպիս	3000	Նէքթիս	340
Թէյպըր	3000	Օսայրիս	225
Քառնաքոււ	3000	Բէրա	225
Ֆարոս	3000	Եֆրինս	200
Ցամանիկ	3000	Կառըրնէի	150
Պարթօթիս	2500	Նեւյէն	150

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕԼ և ԸՆԿ.
Ուիթօլ խան
ՃԷՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
568 31, Ճէյմս Սթրիթ Լիվրբուլ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ և ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն ԲԱՔԼ ԵՒ ԸՆԿ

[illegible]

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Ցունվ. 23 Մինկրէլի Անատօլուի եզերքէն։

ՄԵԿՆՈՒՄ

Ցունվ. 24 Մինկրէլի Մարսիլիա ուղղակի։

Բաթում-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաւ ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. „ 175 „

[illegible]

Նաւողչեգի, ուղեւորութեան և այլ [illegible] համար

Դիմել առ գործակալս
ԹԻՄՈԹԻ ԲԸԳՈՒԼ
Թօփհանէ, քարափին վրայ

Արտօնատէր ԶԱՐԵՀ ԽՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (136)

ԷՄԻԼ ՌԻՇՊՈՒՐ

ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻՆ ՏՂԱՆ

Գ.

ՄԱՅՐ ԼԱՆՏԼՕՅԻ ՏԱՃԱՏԱՆՔՆԵՐԸ

Վայրկենի մը մէջ, փայլակի կամ չանթի արագութեամբ ինքզինք արթընցած զգաց։

Այսպէս այլափոխուած հին մարդն անցեալին խանդը վերստին կը գտնէր։ Ազնուութիւնը եւս կը քաշուէր վաւաշական իղձերուն առջեւ։ Բայց այս վիճակը վայրկենական խռովում մ'էր զգայութեանց գրգռութենէ յառաջ եկած։ Ոսկիին սէրն, ամենէն սարսափելին, այնպիսի քաղցկեղ մ'է որ երբէք չի կրնար բուժիլ։

Նիւթական ապաւորութեանց ազդեցութենէն ընկճեալ, Պլէռօ արդէն կը տենչար իր ձեռքն անցունել աղջիկը։ Ամէն տեղ և ամէն ժամանակ, չարութեան ամէն աստիճաններուն վրայ, Պլէռօ սրիկայ մ'էր միշտ։

Սակայն իր վրայ ճիգ մ'ընելով՝ աղջկան մօտը գնաց։

—Զիս կ'սպասէի՞ք, ըսաւ ռնգային ձայնով մը և բռնազբօսեալ ժպիտով։

—Ձեր գալը ծանուցին ինծի, պարոն, և անհամբերութեամբ կը փափաքիմ գիտնալ թէ ի՛նչ պիտի ընէք ինծի։

—Անշուշտ ըսին ձեզի թէ վախնալու բան մը չունիք։

—Բայց ատով չհանգարտեցաւ սիրտս, պարոն։ Անլուր բռնութիւն մ'եղաւ ինծի, և մէկէն աւելի պատճառներ ունիմ վախնալու։ Զիս բանտարկած են այս սենեակին մէջ։ Կը հարցընեմ, պատասխան չեմ առներ։ Նամակ մը գրել կ'ուզեմ, թող չեն տար։ Վայրագ յանդգնութեամբ ձեզնէ առեւանգուած, ազատութենէս զրկուած, արգելափակ եղած, կնոջ մը հսկողութեան տակ, որ պարկեշտութեան և բարեսրտութեան երեւոյթներու տակ այնպիսի զգացումներ կը ծածկէ, որ զզուանք կ'ազդեն ինծի, և պարզապէս թշնամական են, իրաւունք չունի՞մ գանգատելու, պարո՛ն, ըսէք ինծի, իրաւունք չունի՞մ։ Վերջապէս ի՞նչ է ձեր նպատակը, ի՞նչ են ձեր դիտումները։ Կ'ուզեմ գիտնալ։

—Գաղտնիք մը կայ զոր դուք պէտք չէ գիտնաք, օրիո՛րդ։ Առանց գիտնալու, այնպիսի ծանր շահերու կը դպչիք, որոնցմէ կախում ունին քանի մը ընտանիքներու անդորրութիւնը, բաղդը, և թերեւս իսկ պատիւը։ Դուք չէիք կրնար աւելի երկար մնալ տիկին Մօրանի տան մէջ. հետեւաբար բռնութիւն գործածել պէտք եղաւ ձեզ անկէ դուրս հանելու համար։ Հաւատացէք, օրիորդ, ստիպողական պէտք մ'էր՝ պարագաներէն պահանջուած։

Բլէռ ապշութեամբ Պլէռօի կը նայէր։

—Բայց ես բան մը չեմ, գոչեց, խեղճ աղջիկ մ'եմ. ինչպէս կրնամ վնաս տալ մարդու։

—Ձեզ կրնար հասկընալ հիմա, պատասխանեց Պլէռօ ժպտելով, օր մը թերեւս կրնանք ըսել ձեզի։

—Միթէ զիս հոս երկար ժամանակ պահելու դիտաւորութիւն ունի՞ք։

—Օ՜, հնար եղածին չափ քիչ ժամանակ. բայց ազատութենէ զատ, որ չի կրնար տրուիլ ձեզի, կը խնդրեմ որ այս տունը ձերը համարիք. դուք տիրուհի էք հոս և տիկին Սօլանժ ալ ձեր սպասուհին է։

—Իմ բանտապա՛նս, պատասխանեց աղջիկը դառնութեամբ։

—Վասն զի դուք ինքզինքնիդ անպատճառ բանտարկեալ մը կը համարիք։ Ինչ որ ալ մտածէք իմ վրայ, օրիո՛րդ, ես ձեզի թշնամի ըլլալէ զատ՝ ձեր լաւագոյն և ամենէն աւելի անձնուէր բարեկամն եմ. կ'երդնում ձեզի։ Ցիրաւի շատ կը ցաւիմ հիմա այն բռնութեան վրայ զոր գործածեցի ձեզի դէմ։ Բայց ինչպէս արդէն ըսի, հարկ էր։

Հեգնական ժպիտ մ'անցաւ աղջկան շրթունքին վրայէն։

—Ես քանի մը հոգի միայն կը ճանչնամ Փարիզի մէջ, ըսաւ, բարեկամներ որք կը համակրին ինծի, և իմ անյայտանալս անշուշտ մեծ մտահոգութիւն պատճառած է իրենց. գոնէ թոյլ տուէք ինծի նամակ գրել անոնց, որպէս զի հանգարտին սիրտերնին։

—Տեսնենք քանի մ'օրէն. առայժմ վտանգաւոր է։

Բլէռ չկրցաւ այլ եւս բռնել ինքզինք։

—Նողկալի՛, սոսկալի՛ բան, գոչեց. Բայց զգուշացէք, պարո՛ն, զգուշացէք. որչափ և զօրաւոր ըլլաք դուք, գիտցէք որ արդարութիւն մը կայ ամենուն համար, արդարութիւն մը, որ կանուխ կամ ուշ կը գտնէ յանցաւորն և կը պատժէ ոճիրը. Ես չեմ խաբուիր ձեր կեղծաւոր խօսքերէն. դուք որոգայթ լարել կ'ուզէք ինծի, կ'զգամ, կը գուշակեմ. այո՛, նոր վատութիւն մը կը խորհիք։ Բայց Աստուած չի լքաներ զիս, ուժ կուտայ ինծի, և եթէ ինքզինքս մեռցընել իսկ պէտք ըլլայ ձեր աչքին առջեւ, կը մեռցընեմ, և անձնատուր չեմ ըլլար ձեզի, կը հասկընա՞ք....

Պլէռօ ուսերը ցնցեց։

—Ձեր տարիքն ունեցողը կը սիրէ ապրիլ, ըսաւ, կ'ուզէ ճանչել՝ գոնէ մասամբ՝ այն ուրախութիւնները զորս ապագան կը խոստանայ։ Բայց ես նորէն կը կրկնեմ, թէ դուք վախնալու բան մը չունի՛ք. ոչ մէկ որոգայթ կայ ձեզի դէմ լարուելիք։ Միայն թէ բռնութեան դիմելէ զգուշացէք, որովհետեւ անօգուտ է, ջանացէք հլութեամբ վարուիլ։ Եթէ կրնայիք վտանգ մ'ըլլալ թէ՛ ինծի և թէ՛ ուրիշներու համար. բայց այսօր ձեռքիս մէջն էք. գիտցէք որ եթէ շահս պահանջէ, ոչ մէկ բանէ կը քաշուիմ. գիտցէք նաեւ թէ իմ կամքս անդրդուելի է. զիջում չի ճանչեր։ Հիմա ձեզի տալիք միակ խրատս այս է. համբերութիւն։

—Երբէք, գոչեց Բլէռ զօրեղ ձայնով մը. չեմ ուզեր կենալ այս տան մէջ, ուր ինչ որ կը լսեմ, ինչ որ կը տեսնեմ, սարսափ և սոսկում կ'ազդէ ինծի։

Եւ ոտքի վրայ ելաւ դողալով, աչերն հրացայտ, և վազեց դէպի պատուհանը։

Պլէռօ՝ գուշակելով անոր դիտաւորութիւնը, իսկոյն ցատկեց քովը հասաւ և մէջքէն գրկելով՝ չթողուց որ ինքզինք վար նետէր։ Բլէռ յուսահատ ճիչեր կ'արձակէր։

Պլէռօ զայն քաշեց սենեակին միւս ծայրը տարաւ, ուր կքեցաւ ինկաւ թախտակամածին վրայ։

Աղջկան աղաղակը լսելով, Սօլանժ վազեր սենեակին դուռը կէս մը բացեր էր։ Պլէռօ նշան ըրաւ որ ներս մտնէ, և ինքը գնաց նախ պատուհանը գոցեց, յետոյ դարձաւ եկաւ Բլէռի քով, որ սոսկալի ջղաձգութեամբ կը գալարէր։

—Պատուհանէն վար նետուիլ ուզեց, ըսաւ իր համախոհին։

—Արդէն այս առտու ալ այդ դիտաւորութիւնն ունեցաւ, պատասխանեց Սօլանժ։

(Շարունակելի)